

Van the instrument of delivery
naar
the actual agent of harm

Munitie in het Nederlandse criminele milieu

Onderzoek ten behoeve van het Programma Politie en
Wetenschap,

Marsha de Vries

In opdracht van:
Programma Politie en Wetenschap

ISBN: 978-90-78764-11-3
NUR: 740

Contactinformatie

Dr. M.S. de Vries

IPIT – Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken

Universiteit Twente

Postbus 217

7500 AE Enschede

Telefoon 053 489 4247

Mobiel 06 213 96 299

Fax 053 489 2159

Mail m.s.devries@utwente.nl

AFKORTINGEN

ECRA	<i>European Cartridge Research Association</i>
KLPD-DNRI	Korps landelijke politiediensten, Dienst Nationale Recherche Informatie
KNSA	Koninklijke Nederlandse Schutters Associatie
LVKH	Landelijke Verzameling Kogels en Hulzen
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NVBMB	Nederlandse Vereniging ter Bestudering van Munitie en Ballistiek
NVW	Nederlandse Vereniging voor de Wapenhandel

INHOUDSOPGAVE

AFKORTINGEN.....	3
	4
HOOFDSTUK 1 THE ACTUAL AGENT OF HARM.....	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Afbakening.....	9
1.3 Doel en praktijkrelevantie	10
1.4 Centrale vraag en onderzoeksvragen	11
1.5 Onderzoeksmethoden en bronnen	12
1.6 Theoretisch perspectief.....	13
HOOFDSTUK 2 OMVANG.....	15
2.1 De internationale markt voor munitie.....	15
2.1.1 <i>De legale handel in munitie wereldwijd</i>	15
2.1.2 <i>De illegale handel in munitie wereldwijd</i>	18
2.2 De Nederlandse markt voor munitie	18
2.3 Resumé	19
HOOFDSTUK 3 MODUS OPERANDI.....	20
3.1 Productie	20
3.2 De herkomst van munitie.....	21
3.2.1 <i>Binnenlandse stromen</i>	23
3.2.2 <i>Grensoverschrijdende stromen</i>	23
3.3 Verwerving via binnenlandse bronnen	25
3.3.1 <i>Overheidsdiensten als bron van munitie</i>	25
3.3.2 <i>De sector als bron van munitie</i>	27
3.3.3 <i>Particulieren als bron van munitie</i>	29
3.4 Verwerving via grensoverschrijdende munitiestromen.....	36
3.5 Transport & opslag	38
3.6 Verkoop & overdracht.....	40
3.7 Bezit & gebruik.....	41
3.8 Resumé	45
HOOFDSTUK 4 DE AANPAK	48
4.1 Knelpunten	48
4.1.1 <i>Zwakke schakels in het legale logistieke proces</i>	48
4.1.2 <i>Inzicht & inzet</i>	49
4.2 Aanpak	51
4.2.1 <i>Naar een beter inzicht in het handelen van verlof- en</i> <i>aktehouders</i>	51
4.2.2 <i>Naar een beter inzicht in de herkomst van munitie</i>	53
4.2.3 <i>Een grensoverschrijdend perspectief: noodzakelijk, maar</i> <i>ver weg</i>	54
4.3 Resumé	55
HOOFDSTUK 5 CONCLUSIES	57
LITERATUUR.....	59
BIJLAGE RESPONDENTEN	61

HOOFDSTUK 1 THE ACTUAL AGENT OF HARM

1.1 Aanleiding

In het kader van de Call 2008 van de Commissie Politie & Wetenschap heeft het Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken (IPIT) van de Universiteit Twente een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop munitie terechtkomt in het Nederlandse criminele milieu. Vuurwapencriminaliteit is een thema dat tot de jaren negentig van de vorige eeuw relatief weinig aandacht kreeg van de Nederlandse politie. De aandacht voor het onderwerp nam echter toe toen in de loop van de jaren negentig bleek dat ondanks een toename van het aantal schietincidenten, het aantal in beslag genomen vuurwapens terugliep (Dienst Nationale Recherche, 2006). Het Openbaar Ministerie kende in 1999 prioriteit toe aan het bezit van en de handel in vuurwapens en de Raad van Hoofdcommissarissen wees een portefeuillehouder aan. Bij verschillende politiekorpsen werden vervolgens regionale Bureaus Wapens en Munitie opgericht, terwijl bij de Dienst Nationale Recherche Informatie van het Korps landelijke politiediensten het Landelijk Bureau Wapens en Munitie werd ondergebracht. Daarnaast richtten verschillende partijen, onder meer de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken, de Koninklijke Marechaussee, de Belastingdienst, de FIOD-ECD, de Douane en politiekorpsen, waaronder het Korps landelijke politiediensten, het Landelijk Platform Vuurwapens op. In 2005 bundelden de Dienst Nationale Recherche van het Korps landelijke politiediensten en het Landelijke Bureau Wapens en Munitie hun krachten in het Expertisecentrum Vuurwapens en Explosieven met als voornaamste missie het inzichtelijk maken en bestrijden van de georganiseerde handel in vuurwapens en explosieven in relatie tot Nederland. Er kwam dus op verschillende niveaus binnen de Nederlandse politie, zowel regionaal als bovenregionaal, aandacht voor zowel de illegale vuurwapenhandel, de aanbodzijde van de illegale vuurwapenmarkt, als ook voor het bezit en gebruik van vuurwapens, de vraagzijde van de illegale vuurwapenmarkt. Toch blijkt de huidige aanpak haar beperkingen te kennen. Zo is ten aanzien van de aanpak van de illegale vuurwapenhandel gebleken dat er in de praktijk van de opsporing onvoldoende prioriteit wordt toegekend aan het probleem. Onderzoek naar de herkomst van in beslag genomen illegale vuurwapens en

hun leveranciers blijft veelal achterwege; vuurwapens worden slechts gezien als “bijvangst”. Daarnaast wordt de aanpak bemoeilijkt door het ontbreken van een gemeenschappelijke vuurwapenwetgeving binnen de Europese Unie, het verder afbrokkelen van de internationale controlecontext als gevolg van de verdergaande Europese eenwording en het gesloten karakter van de illegale vuurwapenhandel (De Vries, 2008).

Ook de aanpak van de vraagzijde van de illegale vuurwapenmarkt, dat wil zeggen het bezit en gebruik van illegale vuurwapens, kent haar beperkingen. Jaarlijks worden er in Nederland tussen de vijftienhonderd en tweeduizend scherpschietende vuurwapens in beslag genomen, overwegend pistolen, kogelgeweren en revolvers. Recentelijk nam het aantal in beslag genomen vuurwapens af. Wanneer we kijken naar specifieke maatregelen als preventief fouilleren en inleveracties dan lijken deze, wanneer het Vuurwapendatasysteem als uitgangspunt dient, weinig op te leveren. Tijdens preventief fouilleeracties worden steeds minder illegale vuurwapens in beslag genomen; in 2003 werden bij dergelijke acties 56 vuurwapens in beslag genomen, in 2006 waren dit er nog 16. Ook bedroeg in 2006 het aantal vuurwapens dat tijdens inleveracties vrijwillig werd afgestaan slechts 55 stuks (Van der Zee & Ham, 2006). We hebben het hier over een fractie van het totale aantal illegale vuurwapens dat in Nederland in omloop is. De meest recente schatting daarvan betreft het jaar 2000 toen zich in Nederland zo’n 54.000 illegale vuurwapenbezitters zouden bevinden die naar schatting tussen de 85.000 en 125.000 illegale scherpschietende vuurwapens in hun bezit zouden hebben (Spapens & Bruinsma, 2005). Tot zover het bezit van illegale vuurwapens. Het gebruik van illegale vuurwapens in Nederland kent een schommelend verloop en lijkt enigszins te dalen. De vuurwapenincidenten die recentelijk het meest frequent voorkwamen zijn achtereenvolgens bedreigingen, overvallen en afpersingen. Verder is het zo dat ruim een derde van de slachtoffers die in de periode 1992 t/m 2006 door moord of doodslag om het leven kwamen werd omgebracht met een vuurwapen (Nieuwbeerta & Leistra, 2007). De incomplete en inconsistente registratie van vuurwapenincidenten in het door de politie gehanteerde Vuurwapendatasysteem maakt het echter moeilijk om harde uitspraken te doen over ontwikkelingen in de aard en omvang van vuurwapenincidenten; uitspraken blijven beperkt tot indicaties van trends en zeggen weinig over de

mate waarin de Nederlandse politie succesvol is in het terugdringen van vuurwapengeweld.

De nadruk in de door de Nederlandse politie gehanteerde aanpak ten aanzien van de illegale vuurwapenmarkt heeft zich tot op heden in het bijzonder toegespitst op de handel in en het bezit en gebruik van het vuurwapen zelf, terwijl er voor de aard en herkomst van de *munitie* die door criminelen wordt gebruikt minder belangstelling lijkt te bestaan. De informatiepositie van de Nederlandse politie op het gebied van de illegale handel in munitie is beperkt en ook werden er recentelijk geen opsporingsonderzoeken uitgevoerd waarin munitie een centrale plaats kreeg toebedeeld. Een slechte zaak, zo blijkt ook uit buitenlandse vuurwapenliteratuur. Zo constateren zowel Bourne en Berkol (2006) als Anders (2006) dat het van aantoonbaar groter belang is om de illegale handel in munitie te bestrijden dan om de illegale handel in vuurwapens aan te pakken; een regelmatige aanvoer van munitie is cruciaal voor het voortbestaan van conflicten en gewapende criminele activiteiten en een tekort aan kogels kan leiden tot een afname of zelfs beëindiging van het gebruik van vuurwapens. Tita en anderen (2006) voegen daar nog aan toe dat, afgezien van de angst die vuurwapens inboezemen, het voor zich spreekt dat vuurwapens zonder munitie minder gevaarlijk zijn dan geladen wapens. Het vuurwapenbeleid zou volgens hen een voorbeeld moeten nemen aan het volksgezondheidsbeleid dat ten aanzien van verdovende middelen wordt gevoerd (2006, p.308): *“Unlike the public health view on drug policy, which recognizes the importance of limiting access to both the agent of harm (the narcotic) and the instrument of delivery (for example, syringe), gun policy has focused primarily on limiting access to the instrument of delivery, firearms, while eschewing efforts to limit access to ammunition, the actual agent of harm”*.

In de aanpak van vuurwapencriminaliteit verdient de aanpak van de illegale handel in munitie een meer centrale plaats, temeer omdat uit eerder onderzoek (onder andere Bourne & Berkol, 2006; Anders, 2006; Tita en anderen, 2006) is gebleken dat zelfs in gebieden waar veel vuurwapengeweld plaatsvindt, vuurwapens eenvoudiger te verkrijgen zijn dan munitie. Deze bevinding suggereert dat het intensiveren van de inspanningen om te voorkomen dat criminelen toegang krijgen tot munitie meer succesvol is in het bestrijden van vuurwapengeweld dan het verder beperken van de toegang tot

vuurwapens, aldus Tita en anderen. Om als Nederlandse politie de illegale handel in munitie te kunnen bestrijden, is het in de eerste plaats van belang om te weten of de illegale handel in munitie een internationaal, georganiseerd karakter heeft en in hoeverre en op welke wijze deze criminaliteitsvorm zich op regionaal en lokaal niveau manifesteert. Met andere woorden, een gedegen probleemschets is noodzakelijk om keuzes te kunnen maken ten aanzien van aanpak en organisatorische inbedding.

1.2 Afbakening

Dit onderzoek spitst zich toe op de illegale handel in munitie die plaatsvindt ten behoeve van het Nederlandse criminele milieu, omdat dit delict in het bijzonder tot het domein van de Nederlandse politie kan worden gerekend. Er wordt dus niet gekeken naar de illegale handel in munitie die plaatsvindt in relatie tot allerlei brandhaarden in de wereld waar de afnemers met name rebellengroepen en terroristen zijn die de wapens nodig hebben voor hun gewapende conflicten en waarbij Nederland mogelijk als doorvoerland fungeert. Belangrijke spelers in de aanpak van deze problematiek zijn de douane en het Ministerie van Economische Zaken, de politie speelt hierin een minder prominente rol. Verder wordt in dit onderzoek in het bijzonder gekeken naar de illegale handel in munitie die bestemd is voor het gebruik in handvuurwapens¹. Dit omdat uit eerder onderzoek (onder andere Dienst Nationale Recherche, 2008) is gebleken dat vooral deze vuurwapens worden aangetroffen in het Nederlandse criminele milieu.

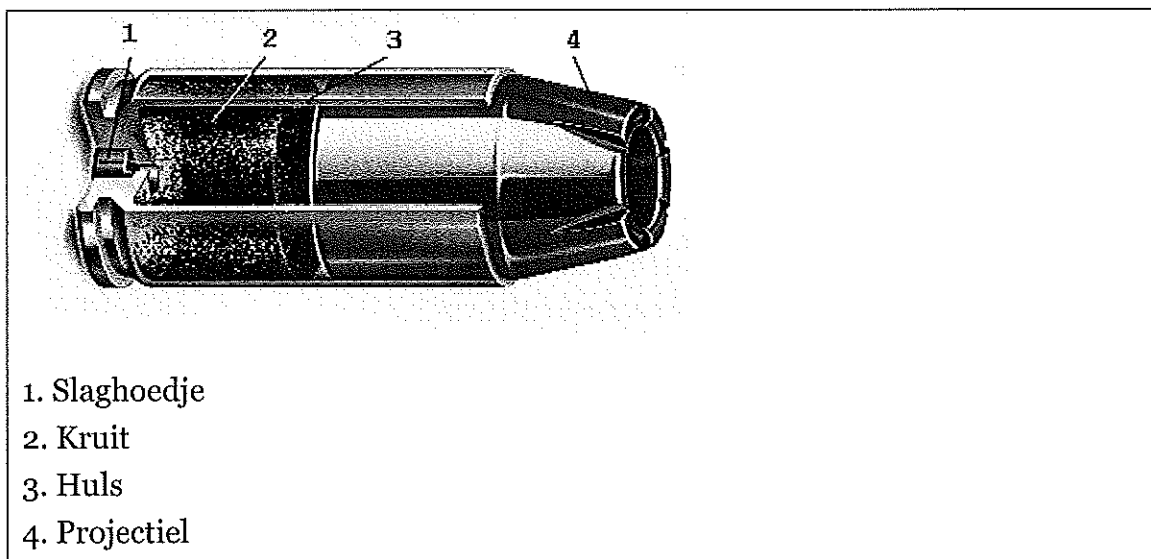
Munitie is de verzamelnaam voor het samenstel van een projectiel en zijn drijfvlading. Er kan bij munitie grofweg een onderscheid worden gemaakt naar munitie die wordt gebruikt in handvuurwapens als pistolen, revolvers, geweren en automatische vuurwapens en munitie die wordt verschoten uit andere typen wapens, zoals granaatwerpers en mortieren. Dit onderzoek richt zich in het bijzonder op munitie die wordt verschoten met handvuurwapens. Dergelijke munitie, ook wel aangeduid met de term *patronen*, bestaat uit vier bestanddelen, namelijk *slaghoedje*, *kruit*, *huls* en *projectiel*, begrippen die ook

---

¹ In dit onderzoek wordt uitgegaan van de definitie van handvuurwapens (*small arms*) zoals deze in 1997 is opgesteld door de Verenigde Naties. Onder *small arms* verstaat de VN: “*revolvers and self-loading pistols, rifles and carabines, assault rifles, sub-machine guns, and light-machine guns*”.

later in deze rapportage nog aan de orde zullen komen. Een andere term die in het navolgende nog regelmatig wordt gebruikt is *kaliber*. Het kaliber van een patroon verwijst naar de diameter van een projectiel of kogel. Deze wordt aangeduid in millimeters of inches.

Afbeelding 1 De vier bestanddelen van een patroon

Bron: zie ook www.sv-b.nl.

1.3 Doel en praktijkrelevantie

De informatiepositie van de Nederlandse politie ten aanzien van de illegale munitiehandel in relatie tot Nederland is zeer beperkt, terwijl het belang van de aanpak van deze problematiek evident is, zo mag uit het voorgaande blijken. Het doel van dit onderzoek is om een zodanig inzicht in de aard en omvang van de illegale handel in munitie te verschaffen dat door de Nederlandse politie en haar bevoegd gezag keuzes kunnen worden gemaakt in (a) de organisatie van de aanpak van de betreffende problematiek en (b) de feitelijke bestrijding daarvan. Het uiteindelijke doel hiervan is om de aanvoer van munitie in relatie tot het Nederlandse criminele milieu zodanig te frustreren dat het gebruik van vuurwapens evenals de maatschappelijke effecten daarvan, denk hierbij aan de slachtoffers die jaarlijks vallen bij vuurwapengeweld, afnemen.

1.4 Centrale vraag en onderzoeksvragen

Dit onderzoek geeft antwoord op de volgende vraag:

Wat is de aard en omvang van de illegale handel in munitie in relatie tot Nederland?

Ter beantwoording van deze centrale vraag zullen de volgende deelvragen aan de orde komen:

Onderzoeksvraag 1 Hoe ziet de internationale en nationale markt voor munitie eruit in termen van de aard en de prijs van munitie en de omvang van de markt?

Ter beantwoording van de eerste onderzoeksvraag wordt allereerst kort de aard, omvang en ontwikkeling van de legale internationale en nationale markt voor munitie beschreven. Er is hierbij zowel aandacht voor de vraagzijde als de aanbodzijde van de legale markt voor munitie en ook wordt kort ingegaan op de illegale markt voor munitie. De eerste onderzoeksvraag wordt beantwoord in hoofdstuk 2.

Onderzoeksvraag 2 Op welke wijze komt munitie in handen van criminelen?

De tweede onderzoeksvraag maakt de werkwijzen inzichtelijk die criminelen hanteren bij de illegale handel in munitie. Met andere woorden, hoe verloopt het proces vanaf het moment van productie tot het moment dat munitie illegaal in handen komt van de uiteindelijke bezitter dan wel gebruiker. Hierbij wordt gekeken naar de aspecten verwerving, transport, opslag, verkoop & overdracht en bezit & gebruik, waarover in het volgende hoofdstuk meer. De tweede onderzoeksvraag wordt beantwoord in hoofdstuk 3.

Onderzoeksvraag 3 Op welke wijze kan worden voorkomen dan wel bestreden dat criminelen in het bezit komen van munitie?

Bij de beantwoording van de derde onderzoeksvraag worden allereerst de knelpunten in beeld gebracht die het mogelijk maken dat munitie weglekt vanuit het legale milieu waarna vervolgens aanbevelingen worden gedaan om dit te voorkomen dan wel bestrijden. De laatste onderzoeksvraag wordt beantwoord in hoofdstuk 4.

1.5 Onderzoeksmethoden en bronnen

Er is in dit onderzoek gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden, namelijk *desk research*, bestaande uit literatuuronderzoek en een analyse van informatie uit geautomatiseerde systemen, en interviews. Er werd deels voortgebouwd op reeds verworven kennis. Allereerst werden verschillende internationale en nationale studies bestudeerd waarin op enigerlei wijze aandacht wordt besteed aan de aard en omvang van de illegale handel in munitie. Relevante nationale publicaties bleken onder andere de criminaliteitsbeeldanalyses die iedere twee jaar worden vervaardigd door de Dienst Nationale Recherche van het Korps landelijke politiediensten en interessante internationale publicaties zijn onder meer afkomstig van de Small Arms Survey, een onafhankelijk onderzoeksproject op het gebied van vuurwapens en munitie dat is ondergebracht bij een instituut in Zwitserland.

Daarnaast werd informatie uit een geautomatiseerd systeem geanalyseerd om in het bijzonder zicht te krijgen op de aard en omvang van de munitie die wordt aangetroffen in het Nederlandse criminele milieu. Het ging hierbij om de Landelijke Verzameling Kogels en Hulzen (LVKH) van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) waarin informatie wordt opgeslagen over munitie die is aangetroffen bij schietincidenten. Er is in dit onderzoek geen gebruik gemaakt van gegevens uit het Vuurwapendatasysteem gezien de zeer beperkte mate waarin in beslag genomen en aangetroffen munitie door de politie in dit systeem wordt geregistreerd.

Tenslotte werden er tien interviews gehouden met in totaal vijftien deskundigen binnen en buiten de politie die op enigerlei wijze kunnen bijdragen aan het beeld van de illegale handel in munitie in relatie tot het

Nederlandse criminele milieu (zie bijlage 1). De deskundigen binnen de politie waarmee werd gesproken zijn docenten van de vuurwapenopleidingen van de Politieacademie, de voorzitter van de expertgroep vuurwapens van het Landelijk Platform Vuurwapens en vuurwapenexperts van de regiokorpsen Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. Er is voor deze drie korpsen gekozen aangezien hier relatief veel vuurwapens en munitie in beslag worden genomen als gevolg waarvan de informatiepositie van deze korpsen als meest optimaal wordt verondersteld. De deskundigen buiten de politie waarmee werd gesproken waren in de eerste plaats een medewerker van het NFI die zicht heeft op de munitietypen en kalibers die worden aangetroffen bij schietincidenten. Daarnaast werden een legale wapenhandelaar en tevens bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor de Wapenhandel (NVW), een sportschutter, een herlader en drie bestuursleden van de Nederlandse Vereniging ter Bestudering van Munitie en Ballistiek (NVBMB) bevraagd. Met hen werd onder meer gesproken over de mate waarin en de wijze waarop munitie kan wegvloeien, bijvoorbeeld als gevolg van diefstal, vanuit de legale wapenhandel en de schietsportsector. Het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Schutters Associatie (KNSA) bleek helaas niet bereid aan dit onderzoek deel te nemen uit vrees dat de leden van de KNSA ten onrechte in een kwaad daglicht geplaatst zouden worden.

1.6 Theoretisch perspectief

Het perspectief van waaruit in dit onderzoek naar de illegale handel in munitie wordt gekeken is een perspectief dat wel wordt aangeduid als *crime science*. In Nederland is *crime science* een nog nauwelijks ontgonnen vakgebied, terwijl men in met name het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten inmiddels verder is met de ontwikkeling hiervan. *Crime science* is gericht op het reduceren van criminaliteit en maakt daartoe gebruik van kennis uit verschillende wetenschappelijke disciplines, zoals de sociologie, psychologie, economie, geografie en criminologie, maar ook van kennis die is opgedaan in de natuurwetenschappen en de informatica. Met name de criminologie en forensische wetenschappen zijn van vitaal belang voor de criminaliteitskunde, aldus Laycock, één van de grondleggers van de *crime science*. In tegenstelling tot de traditionele criminologie, waarin de achtergronden van gedragingen van

individueel centraal staan, gaat men er in de *crime science* vanuit dat bij de aanpak van criminaliteit het belang van de omgeving niet genoeg kan worden benadrukt (Laycock, 2003).

Voor het analyseren van criminaliteit vanuit het perspectief van de *crime science* kan gebruik worden gemaakt van verschillende modellen. In een eerder onderzoek naar de handel in omgebouwde gaspistolen (De Vries, 2008) zijn twee modellen, een theoretisch kader zoals beschreven door Morselli en Roy en het *Conjunction of Criminal Opportunity framework* van Ekblom, geïntegreerd tot een model dat geschikt is voor een onderzoek vanuit *crime science* perspectief. Een dergelijke benadering wordt ook in dit onderzoek naar de illegale handel in munitie gehanteerd. Verscheidene inzichten uit bovenstaande modellen worden in dit onderzoek naar de illegale handel in munitie gecombineerd tot één kader met het karakter van een criminaliteitscript bestaande uit vijf scènes, namelijk:

1. Productie
2. Verwerving
3. Transport & opslag
4. Verkoop & overdracht
5. Bezit & gebruik

In hoofdstuk drie worden deze scènes verder uitgewerkt.

HOOFDSTUK 2 OMVANG

In dit hoofdstuk wordt een antwoord geformuleerd op de vraag:

Hoe ziet de internationale en nationale markt voor munitie eruit in termen van de aard en de prijs van munitie en de omvang van de markt?

2.1 De internationale markt voor munitie

2.1.1 De legale handel in munitie wereldwijd

Ongeveer 76 landen produceren munitie voor kleine wapens. Samen produceren zij jaarlijks ongeveer tussen de tien en veertien miljard stuks munitie, dat betekent dus zo'n 27 à 38 miljoen stuks munitie per dag. De werkelijke productie ligt vermoedelijk hoger, aangezien niet alle munitiefabrikanten in deze schatting zijn meegenomen en verschillende producenten recentelijk hun productie hebben verhoogd om aan de toenemende vraag die het gevolg is van de conflicten in Irak en Afghanistan te voldoen. Er bestaan daarnaast wereldwijd grote munitievoorraden. Zo wordt verondersteld dat als gevolg van het einde van de Koude Oorlog er honderdduizenden tonnen munitie voorradig zijn in de landen van Oost-Europa. Bijna veertig procent van de munitiefabrikanten is in Noord- en Zuid-Amerika gevestigd, zo'n 36 procent van de fabrikanten bevindt zich in Europa. Ook worden er, al is het in mindere mate, wapens geproduceerd in landen in Azië, het Midden Oosten en Afrika (Anders, 2006, p.1-2).

De handel in munitie vertegenwoordigt een belangrijk deel van de totale handel in kleine en lichte wapens; het aandeel munitie met een klein kaliber (<14,5 mm) in de totale export in het jaar 2006 bedroeg ongeveer een kwart. De wereldwijde handel in munitie nam in de periode 2000-2006 toe met een derde. In tabel 2.1 is de top 10 van de grootste exporteurs van munitie met een klein kaliber weergegeven. Gezamenlijk nemen deze landen meer dan zeventig

procent van de totale wereldwijde handel in munitie voor hun rekening in de periode tussen 2000 en 2006.

Tabel 2.1 De grootste exporteurs van munitie

<i>Exporteur</i>	<i>Gemiddelde export 2000-2006 (in VS dollars)</i>	<i>% van de totale export 2000-2006</i>
Verenigde Staten	158.885.000	28
Duitsland	43.790.000	8
Zwitserland	35.384.000	6
Canada	28.145.000	5
Verenigd Koninkrijk	26.267.000	5
Russische Federatie	25.097.000	4
Noorwegen	22.050.000	4
Zweden	21.942.000	4
Tsjechië	19.149.000	3
Zuid-Korea	18.358.000	3

Bron: Small Arms Survey, 2009, p.14.

De Verenigde Staten is dus veruit de grootste exporteur van munitie. De export vanuit de Verenigde Staten nam gedurende de periode 2000-2006 toe met meer dan zestig procent. De grootste relatieve groei in de export van munitie lieten achtereenvolgens Servië en Montenegro, Canada, Brazilië, Duitsland en Oostenrijk zien. De grootste relatieve dalingen in de export van munitie met een klein kaliber vonden plaats in achtereenvolgens Iran, Portugal, Nederland², Griekenland en Zuid-Afrika.

De belangrijkste importeurs van munitie zijn weergegeven in tabel 2.2. Gezamenlijk nemen zij meer dan vijftig procent van de wereldwijde import van munitie voor hun rekening.

---

² Deze daling kan worden verklaard uit het feit dat er sinds het begin van deze periode in Nederland geen munitie en kruit meer worden geproduceerd.

Tabel 2.2 De grootste importeurs van munitie

<i>Importeur</i>	<i>Gemiddelde import 2000-2006 (in VS dollars)</i>	<i>% van de totale import 2000-2006</i>
Verenigde Staten	96.996.000	17
Duitsland	42.626.000	7
Australië	28.954.000	5
Nederland	24.843.000	4
Canada	22.937.000	4
Frankrijk	21.568.000	4
Verenigd Koninkrijk	19.417.000	3
Zuid-Korea	18.540.000	3
Israel	17.671.000	3
Zwitserland	16.302	3

Bron: Small Arms Survey, 2009, p.16.

De grote (absolute) toename van de import van munitie door de Verenigde Staten wordt toegeschreven aan de tekortschietende binnenlandse productie en voorraden in relatie tot de vraag naar munitie die bestaat bij de troepen die zijn gestationeerd in Irak en Afghanistan. De grootste relatieve groei in de import van munitie deed zich voor in achtereenvolgens Egypte, Cyprus, Denemarken, Nederland en Frankrijk.

De wereldmarkt in munitie met een klein kaliber wordt gedomineerd door een klein aantal verkopers en afnemers, maar niet in de mate waarin dat het geval is bij geweren, pistolen en revolvers, aldus de Small Arms Survey (2009). Afnemers van munitie met een klein kaliber zijn overwegend ministeries van defensie, politie en andere instanties betrokken bij de rechtshandhaving en particulieren. Door lokale verschillen in inkomen, wetgeving en cultuur zal de private vraag naar munitie meer variëren dan de vraag vanuit overheden.

De meeste handel wordt gedreven binnen de Westerse hemisfeer of tussen westerse landen en bondgenoten in Azië en het Midden-Oosten. Hoewel minder omvangrijk in financiële termen is er ook sprake van actieve handelsbetrekkingen tussen geïndustrialiseerde en ontwikkelingslanden en tussen ontwikkelingslanden in dezelfde regio's onderling. Deze

handelsbetrekkingen illustreren het wereldwijde karakter van de munitiemarkt (Anders, 2006).

2.1.2 De illegale handel in munitie wereldwijd

De gegevens die officieel beschikbaar zijn over de wereldwijde export van munitie voor vuurwapens blijken slechts betrekking te hebben op 17 procent van de totale hoeveelheid munitie die jaarlijks wordt geproduceerd. Dit betekent dat er geen betrouwbare gegevens voorhanden zijn over de bestemming en het gebruik van ongeveer tien miljard stuks munitie. Wanneer we daarbij de grote hoeveelheden opgeslagen munitie, die als belangrijke bron voor de illegale handel in munitie worden gezien, in ogenschouw nemen dan mogen we op zijn minst veronderstellen dat er een grote hoeveelheid munitie beschikbaar is waar gewapende groepen en criminelen hun voordeel mee kunnen doen (vgl. Anders, 2006). Over de mate waarin dat feitelijk gebeurt, is momenteel weinig bekend.

2.2 De Nederlandse markt voor munitie

In het jaar 2007 werden onder toezicht van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken vergunningen afgegeven voor de export van munitie en explosieven met een totale waarde van 6,47 miljoen euro. Bestemmingslanden van deze goederen waren Australië, Duitsland, Finland, Frankrijk, Italië, Noorwegen, Roemenië, Spanje, Taiwan, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zweden en Zwitserland. Naast exportland fungeert Nederland ook als doorvoerland voor munitie. Opvallend daarbij is de doorvoer naar de Verenigde Staten. Akkerman en Slijper (2008, p.36) spreken in dit verband over duizelingwekkende hoeveelheden vuurwapens, onderdelen en munitie die vanuit tal van landen via Nederland naar de Verenigde Staten worden vervoerd. Dit gebeurde overwegend via de Rotterdamse haven en via de luchthaven Schiphol.

Evenals de omvang van de internationale illegale markt voor munitie is ook de omvang van de Nederlandse illegale markt voor munitie moeilijk te bepalen. De Nederlandse politie registreert niet systematisch de hoeveelheden

patronen die worden aangetroffen bij inbeslagnames en het NFI heeft slechts zicht op een deel van de patronen die zijn gebruikt bij schietincidenten. In paragraaf 3.8 wordt aan de hand van de schietincidenten die in Nederland hebben plaatsgevonden inzichtelijk gemaakt wat de aard is van de munitie die in het Nederlandse criminele milieu in omloop is. Hieruit blijkt dat pistoolmunitie het meest frequent wordt aangetroffen en dan in het bijzonder de kalibers 9 mm Parabellum, 7,65 mm Browning en 6,35 mm Browning. Voor wat betreft de merken springt het Tsjechische merk Sellier & Bellot eruit.

2.3 Resumé

Wereldwijd worden er jaarlijks tussen de tien en de veertien miljard patronen geproduceerd. Van het totale aantal patronen dat in omloop is betreft ongeveer een kwart munitie met een klein kaliber, het type munitie dat in dit onderzoek centraal staat. Afnemers van munitie met een klein kaliber zijn overwegend ministeries van defensie, politie en andere instanties betrokken bij de rechtshandhaving en particulieren. De gegevens die officieel beschikbaar zijn over de wereldwijde export van munitie voor vuurwapens zouden volgens schattingen slechts betrekking hebben op 17 procent van de totale hoeveelheid munitie die jaarlijks wordt geproduceerd. Dit betekent dat er geen betrouwbare gegevens voorhanden zijn over de bestemming en het gebruik van ongeveer tien miljard patronen.

Nederland is zelf geen munitieproducerend land, maar is wel een belangrijk doorvoerland voor munitie. De hoeveelheid munitie die in Nederland *illegaal* in omloop is kan op basis van dit onderzoek niet worden geschat. Wel kunnen er uitspraken worden gedaan over de aard van de munitie die in omloop is, maar daarover in volgend hoofdstuk meer.

HOOFDSTUK 3 MODUS OPERANDI

In dit hoofdstuk wordt verkend hoe munitie in handen komt van criminelen in Nederland waarbij de criminele activiteiten worden opgevat als ware het een logistiek proces bestaande uit de volgende fasen: productie, verwerving, transport & opslag, verkoop & overdracht en bezit & gebruik. Hiermee wordt een antwoord geformuleerd op de vraag:

Op welke wijze komt munitie in handen van criminelen?

3.1 Productie

Verreweg de meeste munitie die wordt aangetroffen in het Nederlandse criminele milieu is legaal geproduceerd. Nederland kent sinds enkele jaren geen productiefaciliteiten voor munitie meer. De munitie die in ons land wordt aangetroffen is dus afkomstig uit fabrieken in andere, overwegend West-Europese, landen. De productielocatie van munitie die in het Nederlandse criminele milieu wordt aangetroffen is over het algemeen moeilijk te achterhalen. Een respondent, werkzaam bij het NFI, wijst erop dat in sommige fabrieken alle componenten van munitie worden geproduceerd, terwijl in andere fabrieken slechts een deel van de componenten wordt geproduceerd. De munitie wordt dan later, op een andere locatie, samengesteld. Ook zijn er fabrieken bekend die alleen maar munitie samenstellen uit componenten die elders zijn geproduceerd. Daarnaast gebeurt het dat munitie op verzoek van een koper, dat kan ook een fabrikant zijn, wordt geproduceerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de Italiaanse munitieproducent Fiocchi. Hoewel patronen na productie worden voorzien van bodemstempels, zeggen deze stempels dus niet alles over de locatie waar (de verschillende componenten van) de betreffende patronen zijn vervaardigd.

In theorie zouden munitiefabrikanten naast hun legale productielijnen ook illegaal patronen kunnen fabriceren of zouden zij legaal geproduceerde munitie kunnen wegsluizen via illegale kanalen. Er blijken uit dit onderzoek geen aanwijzingen dat de munitie die in het Nederlandse criminele circuit voor handen is via dergelijke lijnen is verkregen. Ook lijkt er in ons land geen sprake

te zijn van grootschalige illegale productie van munitie. Een respondent geeft aan dat er incidenteel een zogenaamde *wild cat* wordt aangetroffen, maar het gaat dan om amateuristisch materiaal en overwegend om patronen die worden gebruikt in omgebouwde gaspistolen. De respondenten zijn het erover eens dat het op grote schaal illegaal produceren van munitie in ons land niet rendabel zou zijn. Dat er echter wel degelijk mogelijkheden zijn om op kleinschalig niveau munitie te fabriceren door of voor criminelen komt aan de orde in paragraaf 3.3.3.

Een interessante ontwikkeling die recentelijk werd gesignaleerd door een vuurwapenexpert van de regio Rotterdam-Rijnmond betreft fabrieksmatig herladen munitie. Het bedrijf Limit in Tsjechië fabriceert patronen met behulp van gebruikte patroonhulzen. Het herladen van gebruikte hulzen zou aantrekkelijk geworden zijn als gevolg van de hoge messingprijzen op de markt. Deze hoge prijzen vloeien voort uit het hoge gebruik van messing in landen als China en India en ook de langdurige oorlogen in Irak en Afghanistan zijn van invloed op de prijzen van munitie en messing, aldus de betreffende vuurwapenexpert. Deze herladen munitie is legaal verkrijgbaar in het buitenland, maar ook in Nederland. In Nederland kosten duizend van deze herladen patronen 149 euro, terwijl drie jaar geleden duizend stuks nieuwe munitie nog 115 euro kostte. De herladen patronen worden inmiddels ook al aangetroffen in het Rotterdamse criminele milieu.

3.2 De herkomst van munitie

De illegale handel in munitie wordt veelal verondersteld op dezelfde wijze in zijn werk te gaan als de illegale handel in vuurwapens. Soms is dit inderdaad het geval en worden de kanalen die worden gebruikt voor de illegale handel in vuurwapens ook gebruikt ten behoeve van de illegale handel in munitie. Een mogelijk belangrijk verschil is echter de aard van het gebruik van de betreffende handelswaar. Munitie kan slechts eenmalig worden gebruikt en moet dus ten tijde van intensieve gewapende conflicten of perioden van criminele activiteiten continu en in grote hoeveelheden worden aangevoerd, terwijl dezelfde vuurwapens in principe onbeperkt en gedurende lange perioden gebruikt kunnen worden. Dit impliceert dat de aanvoerlijnen die worden gebruikt bij de

illegale handel in munitie in principe ingericht moeten zijn op grote partijen en veelvuldig gebruik.

In de literatuur worden verschillende manieren onderscheiden waarop munitie in het illegale circuit terecht kan komen (onder andere Bourne & Berkol, 2006; Dreyfus, 2006). In de volgende tabel worden deze manieren uiteengezet.

Tabel 3.1 Illegale binnenlandse en grensoverschrijdende munitiestromen

Binnenlandse stromen	Grensoverschrijdende stromen
<u>Overheid als bron</u> Diefstal uit voorraden leger en politie (ook: corruptie)	Kleinschalige smokkel van munitie verkregen in buurlanden door criminelen dan wel criminele netwerken (<i>ant-trade</i>)
<u>Sector als bron</u> Diefstal van legale wapenhandelaren of schietverenigingen	Politiek gemotiveerde illegale leveranties door overheden of vertegenwoordigers daarvan
Aanschaf via legale wapenhandelaren of schietverenigingen door gebruik te maken van zwakke of ontbrekende controles	Grensoverschrijdende grijze marktprocessen
Illegale verkoop door wapenhandelaren of schietverenigingen	Grensoverschrijdende zwarte Marktprocessen
<u>Particulieren als bron</u> Diefstal van particulieren bij inbraken	
Illegale verkoop door particulieren	
Illegaal gebruik door particulieren	
Herladen van patronen	

Bronnen: o.a. Bourne en Berkol, 2006; Dreyfus, 2006.

3.2.1 Binnenlandse stromen

Criminelen dan wel criminele samenwerkingsverbanden kunnen op verschillende manieren in het bezit komen van munitie. Dit kan in de eerste plaats via binnenlandse bronnen. Munitie kan worden gestolen vanuit opslagplaatsen van politie en defensie, waarbij corrupt personeel van de betreffende instanties een cruciale rol kan vervullen. Daarnaast kan munitie worden gestolen van private beveiligingsbedrijven, legale wapenhandelaren en particulieren die legaal dan wel illegaal in het bezit zijn van een of meerdere vuurwapens. Diefstal van private beveiligingsbedrijven ligt in Nederland niet voor de hand. Medewerkers van dergelijke bedrijven zijn niet gerechtigd vuurwapens te dragen en zij zullen daarom ook niet over munitie beschikken. Ook kunnen fabrikanten van munitie, legale wapenhandelaren en particulieren (bijvoorbeeld sportschutters, jagers en munitieverzamelaars) munitie bewust dan wel onbewust als gevolg van misleiding leveren aan personen in het criminele milieu. Aangezien zich in Nederland momenteel geen fabrikanten van munitie meer bevinden, is deze weg uitgesloten. Tenslotte kunnen de hulzen van afgeschoten munitie worden herladen en opnieuw worden gebruikt ten behoeve van criminele doeleinden en zou munitie ook illegaal geproduceerd kunnen worden.

3.2.2 Grensoverschrijdende stromen

Bourne en Berkol (2006) beschrijven verschillende methoden waarop de grensoverschrijdende handel in munitie gestalte kan krijgen. Een eerste methode wordt wel aangeduid als de *ant-trade* (mierenhandel). Dit betreft grensoverschrijdende smokkel van relatief kleine partijen munitie, over het algemeen ten behoeve van de markten in buurlanden. Dit type munitiesmokkel heeft dus een overwegend regionaal karakter. Het merendeel van de munitie wordt door smokkelaars legaal via de detailhandel verkregen dan wel gestolen uit munitiedepots van de overheid of uit voorraden van munitiefabrikanten waarna zij de grens over wordt gesmokkeld naar illegale afnemers. Ook wordt munitie die door burgers legaal wordt verkregen in het ene land, verder

gesmokkeld naar andere landen. Hoewel iedere transactie kleinschalig van aard is, kan het totaal aantal transacties via een bepaalde route naar een bepaald bestemmingsland wel degelijk omvangrijk zijn. Smokkelaars verkopen over het algemeen niet direct aan de eindgebruikers. In de praktijk blijkt dat lokale handelaren kleine hoeveelheden munitie van smokkelaars kopen en vervolgens, na het samenvoegen van deze partijen, substantiële partijen doorverkopen aan de eindgebruikers. Bij de *ant-trade* gebeurt het vaak dat munitie gezamenlijk met vuurwapens wordt gesmokkeld. De gesmokkelde hoeveelheden vuurwapens liggen dan veelal rond de vijftig en de hoeveelheid gesmokkelde munitie bedraagt gemiddeld tussen de duizend en tweeduizend stuks. Volgens Bourne en Berkol is de *ant-trade* de meest voorkomende vorm van smokkel en men zou deze methode vaker aantreffen bij de smokkel van munitie dan bij de smokkel van vuurwapens. De werkwijzen die bij de *ant-trade* worden gehanteerd zijn vergelijkbaar met die van de kleinschalige grensoverschrijdende smokkel van vuurwapens en andere illegale handelswaar, waarbij poreuze grenzen en het verhullen van de handelswaar noodzakelijke voorwaarden zijn.

Een tweede manier betreft verborgen steun door buitenlandse overheden, dat wil zeggen, politiek gemotiveerde leveranties van een overheid of haar vertegenwoordigers aan een specifieke illegale koper. Het gaat hierbij overwegend om niet-statelijke actoren die zijn verwikkeld in een gewapend conflict waarbij de overheid van het land waar de munitie naartoe wordt gesmokkeld geen toestemming heeft gegeven voor de transactie. Deze smokkelmethode doet zich met name voor in relatie tot gewapende conflicten en is niet van toepassing op het leveren van munitie ten behoeve van het criminele milieu.

Ten derde komt munitie van het legale in het illegale circuit terecht via grijze marktprocessen die beginnen in legale markten en eindigen op illegale markten wanneer munitie wordt onttrokken aan legale voorraden en de legale handel. Munitie kan tijdens de legale export in het illegale circuit terechtkomen door brokers, vervoerders en andere faciliteerders, maar ook kan er sprake zijn van legale import door overheidsinstanties en -functionarissen die vervolgens de munitie illegaal verder exporteren. Daarnaast wordt munitie via de legale particuliere sector geëkt naar de hierboven beschreven *ant-trade*. De belangrijkste bron blijkt diefstal uit munitiedepots te zijn.

Tenslotte is er nog de grootschalige handel op de zwarte markt waarbij legale processen geen rol spelen en iedere fase in het proces illegaal is. Binnen deze handel kunnen twee vormen worden onderscheiden. Enerzijds de grootschalige variant van de *ant-trade*, anderzijds de volledig illegale variant van de handel die plaatsvindt op de legale en grijze markten. In de praktijk treft men de eerste variant het meest frequent aan en blijkt de zwarte markt een overwegend regionaal karakter te hebben, waarschijnlijk om de risico's en kosten voor de smokkelaars beperkt te houden. Ook hier spelen condities als tekortkomingen in de grensbewaking, corruptie en de aanwezigheid van munitiedepots een belangrijke rol.

3.3 Verwerving via binnenlandse bronnen

In de voorgaande paragraaf is op basis van de literatuur uiteengezet op welke wijze criminelen munitie kunnen verwerven. In de navolgende paragraaf wordt beschreven hoe de verwerving in de Nederlandse criminele praktijk gestalte krijgt.

3.3.1 Overheidsdiensten als bron van munitie

Defensie als bron van munitie

Overheidsdiensten kunnen op verschillende manieren als bron van munitie voor het criminele milieu fungeren. In de eerste plaats kan munitie worden gestolen van defensie. Deze diefstal kan zowel munitieopslagplaatsen als individuele militairen betreffen. In de praktijk lijkt het erop dat er in Nederland geen grootschalige diefstal van defensiemunitie plaatsvindt. Verschillende respondenten wijzen op de diefstal van zo'n 150 Glock 17 die in april 2005 plaatsvond op de luchtmachtbasis Gilze-Rijen, maar het is niet bekend of bij deze diefstal ook munitie werd buitgemaakt. In het criminele milieu wordt zelden munitie aangetroffen die afkomstig is van defensie. Een respondent van de Politieacademie merkt op dat dit het gevolg is van het gegeven dat bij defensie over het algemeen grotere kalibers worden gebruikt dan door criminelen. Dit lijkt in tegenspraak met hetgeen door een herlader wordt

opgemerkt. Hij geeft aan dat legermunitie wel degelijk door sportschutters, met name recreanten, wordt gebruikt om te oefenen. Wel wijst hij erop dat het hierbij met name om geweer-munitie gaat. Wellicht is de pistoolmunitie minder geschikt voor de handvuurwapens die door criminelen worden gebruikt.

Zo nu en dan gebeurt het dat er munitie uit de Tweede Wereldoorlog of ouder opduikt. Deze munitie is nog altijd bruikbaar aangezien er sprake is van gestandaardiseerde kalibers. Een herlader geeft aan dat er sprake is van een kwaliteitsverschil in deze patronen; de kwaliteit van Canadese en Amerikaanse munitie is goed, Duitse munitie is minder en Engelse munitie is van slechte kwaliteit. Het is in principe niet legaal om dergelijke munitie voor handen te hebben, ook niet wanneer je deze van opa erft. In de praktijk blijkt dat dit type patronen met enige regelmaat wordt aangetroffen bij schietincidenten.

De politie als bron van munitie

Naast defensie kan ook de politie als bron van munitie voor criminelen fungeren maar, evenals defensie, lijkt ook de politie in de praktijk geen belangrijke leverancier van munitie aan criminelen te zijn. Diefstallen van grote hoeveelheden vuurwapens en munitie zijn bij respondenten niet bekend, al geeft een van de respondenten, een herlader, aan dat de Nederlandse politie zo'n drie jaar geleden 162 vuurwapens administratief kwijt was. Ook een geïnterviewde wapenhandelaar wijst erop dat de politie door slordigheid honderden vuurwapens per jaar kwijtraakt. In hoeverre men ook het zicht op partijen munitie was verloren is hen niet bekend.

In het verleden werden oude typen of afgekeurde patronen van de Nederlandse politie op de legale markt gebracht. Het is een keer gebeurd dat een partij munitie die door de Nederlandse politie was afgekeurd werd verkocht aan een legale Duitse wapenhandelaar waarna tijdens het transport van de fabrikant naar de betreffende wapenhandelaar 150.000 patronen werden gestolen. Vervolgens werden deze patronen via bewoners van woonwagenkampen in het zuiden van Nederland onder criminelen in ons land verspreid, aldus een respondent van het korps Amsterdam-Amstelland. Tegenwoordig wordt oude en/of afgekeurde politiemunitie vernietigd. Incidenteel gebeurt het dat bij schietincidenten Action 3 munitie wordt aangetroffen. Dit is de munitie die voorheen door de Nederlandse politie werd

gebruikt, maar die ook via de legale handel te koop is geweest. Soms treft men bij schietincidenten Action Effect munitie aan, de munitie die momenteel door de Nederlandse politie wordt gebruikt. Vermoedelijk is deze munitie meegenomen door individuele politiemedewerkers en dit lijkt niet in grote hoeveelheden of structureel te gebeuren.

Munitieverzamelaars wijzen erop dat sportschutters die in dienst zijn van de politie via hun korps munitie kunnen aanschaffen. Dergelijke munitie zou ook weleens in verzamelingen terechtkomen. Ook zou de politie tegenwoordig nog munitie afstoten naar verzamelaars. Het zou hierbij gaan om munitie die bij de politie is ingeleverd en uiteraard niet om munitie die (nog) als bewijsmateriaal in opsporingsonderzoeken dient. In hoeverre het gebeurt dat deze munitie die afkomstig is van de politie in criminele handen terechtkomt, is bij de geïnterviewde munitieverzamelaars niet bekend. Het beeld dat door verzamelaars wordt geschetst van het verstrekken van munitie door de politie wordt overigens niet herkend door verschillende respondenten, waaronder een medewerker van de Politieacademie en vuurwapenexperts van de politieregio's Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond.

3.3.2 De sector als bron van munitie

Munitiediefstal bij wapenhandelaren

Legale wapenhandelaren in Nederland zijn over het algemeen goed beveiligd. Het gebeurt zelden dat er bij hen inbraken plaatsvinden, aldus de respondenten die in het kader van dit onderzoek zijn geraadpleegd. Toch leert een analyse van recente mediaberichtgeving³ dat er het afgelopen jaar inbraken hebben plaatsgevonden bij een wapenwinkel en schietclub in Amsterdam, bij een schietclub in Beverwijk en bij twee schietclubs in de Achterhoek. Bij deze inbraken werden hoofdzakelijk vuurwapens buitgemaakt. Alleen van de inbraak in Beverwijk werd bekend dat ook munitie werd meegenomen. Een vuurwapenexpert van de politie Amsterdam-Amstelland geeft aan dat de gemiddelde wapenhandelaar geen grote hoeveelheden munitie op voorraad

---

³ Onder andere Algemeen Dagblad 27 juli 2009 en Het Parool 25 juli 2009.

heeft. Importeurs zouden wel over grote hoeveelheden munitie beschikken, maar in hoeverre er bij hen munitie wordt gestolen blijkt niet uit dit onderzoek. Een wapenhandelaar waarmee in het kader van dit onderzoek werd gesproken wijst erop dat hij zijn munitie opslaat in externe bunkers wat diefstal bemoeilijkt. Hij is dan ook nog nooit munitie kwijtgeraakt aan kwaadwillende derden.

Beperkingen in controle op aanschaf munitie

Ook kunnen zwakke of ontbrekende controles op de aanschaf van munitie tot gevolg hebben dat munitie via legale wapenhandelaren of schietverenigingen in het criminele milieu terechtkomt. In de praktijk kun je in Nederland alleen munitie aanschaffen wanneer je in het bezit bent van een verlot of jachttakte. Er zal dus altijd een verlot- of aktehouder (sportschutter, jager, verzamelaar) als tussenpersoon moeten fungeren, wil munitie in criminele handen terecht kunnen komen, *tenzij* de verlot- of aktehouder die de munitie aanschafft natuurlijk zelf van plan is de munitie voor criminele doeleinden te gebruiken, wat in de praktijk niet vaak lijkt te gebeuren. Dat het wegvloeien van munitie via kwaadwillende particulieren naar het criminele milieu een reëel gevaar is in Nederland komt in de volgende paragraaf meer uitgebreid aan de orde. Van bewuste betrokkenheid hierbij van legale wapenhandelaren of schietverenigingen in ons land lijkt geen sprake.

Illegale verkoop munitie door de sector

Een andere mogelijkheid waarop munitie via wapenhandelaren en schietverenigingen in handen van criminelen kan komen is via de illegale verkoop van munitie. In theorie zouden wapenhandelaren hun boeken kunnen vervalsen en via die weg munitie en vuurwapens naar het criminele milieu kunnen laten vloeien. Toch schat geen van de respondenten de kans groot in dat dit in Nederland daadwerkelijk gebeurt. Wapenhandelaren houden registers bij van de inkoop en verkoop van wapens en munitie. Deze registers moeten maandelijks worden ingeleverd bij de politie. In hoeverre de politie hier in de praktijk op controleert valt of staat met de capaciteit van de politie. In de praktijk zijn deze controles in de meeste regio's marginaal. Een respondent van

de Politieacademie spreekt in dit verband van de *window dressings*-rol van wet- en regelgeving. Een wapenhandelaar waarmee in het kader van dit onderzoek is gesproken constateert dat hij vroeger nog weleens werd gecontroleerd door de afdeling Bijzondere Wetten, maar tegenwoordig niet meer. Over de registers die worden aangeleverd bij de politie zegt hij dat deze in een kartonnen doos belanden waar ze nooit meer uitkomen. De Nederlandse wet- en regelgeving is in zijn ogen waterdicht, waar het aan schort is het controleren en handhaven daarvan door politie en justitie. In het verleden gaf hij het aan de politie door wanneer zich bij hem een koper voor vuurwapens en munitie meldde waarvan hij vermoedde dat deze niet deugde. Met deze informatie werd echter nooit iets gedaan met als argument de privacywetgeving.

Een herlader waarmee in het kader van dit onderzoek werd gesproken wijst er op dat munitie die door particulieren zoals sportschutters wordt ingeleverd bij reguliere wapenhandelaren niet door hen geregistreerd zou (moeten) worden. Deze munitie zou dus in verkeerde handen kunnen belanden zonder veel risico voor de betreffende wapenhandelaar. Er is in dit onderzoek echter niet gebleken dat dit momenteel gebeurt. Verschillende respondenten wijzen op de plicht die wapenhandelaren hebben om ook ingeleverde munitie te registreren. In de praktijk gebeurt het dat deze munitie, mits niet herladen, wordt doorverkocht of verstrekt aan verzamelaars. Verschillende respondenten wijzen er wel op dat de controle op en registratie van het *vernietigen* van vuurwapens en munitie door de Nederlandse overheid te wensen overlaat.

3.3.3 Particulieren als bron van munitie

Aanschaf, vervoer en bezit van munitie: het formele kader

Alvorens in te gaan op de wijze waarop munitie in het criminele milieu terechtkomt, wordt in deze paragraaf een beeld geschetst van enkele bepalingen betreffende munitie zoals deze zijn opgenomen in de Nederlandse wetgeving. Dit omdat hiaten in de wetgeving tot gevolg kunnen hebben dat munitie in het criminele milieu belandt, zoals later in deze paragraaf zal blijken.

Alvorens een persoon in Nederland tot de aankoop van een vuurwapen of munitie mag overgaan, dient diegene in het bezit te zijn van een verlof (sportschutters, verzamelaars) of jachtakte (jagers). De aanvraag tot een verlof of jachtakte wordt ingediend bij de korpschef van de regio waar iemand woont. Voor het verkrijgen van een dergelijk document moet aan verschillende eisen zijn voldaan. Zo moet de betreffende persoon minimaal 18 jaar oud zijn, dient hij een verklaring omtrent het gedrag te overleggen en moet hij lid zijn van een bij de KNSA aangesloten schietvereniging (sportschutters) of van een bij de European Cartridge Research Association (ECRA) aangesloten vereniging, zoals de NVBMB (munitieverzamelaars). Voorafgaand aan de aanvraag moet iemand een jaar aspirant-lid zijn geweest van de voorgenoemde verenigingen. Voor verzamelaars is een aanvullende eis dat zij bij een eerste aanvraag ook een schriftelijke verklaring van het bestuur van de vereniging overleggen waarin de munitiesoort of munitiesoorten staan vermeld waarin de aanvrager zich wil specialiseren en waaruit blijkt dat de aanvrager voldoende kennis van deze munitie heeft om de verzameling op een veilige en verantwoorde wijze aan te leggen en te onderhouden. Aanvragers van een jachtakte moeten een jachtexamen met goed gevolg hebben afgelegd. Voor alle aanvragers geldt dat er geen vermoeden van misbruik mag bestaan.

Particulieren mogen vervolgens, op vertoon van hun verlof of akte, in principe een onbeperkt aantal patronen aanschaffen bij een wapenhandelaar. De aankoop van munitie wordt door de betreffende handelaar geregistreerd, maar er vindt geen controle van particulieren plaats op basis van deze registraties. De registraties dienen ter controle van de wapenhandelaar, niet van de sportschutter of jager die de munitie heeft aangeschaft. Wanneer een sportschutter of jager dus bij verschillende handelaren munitie aanschafte, dan wordt dit niet bekend. Ook de hoeveelheid munitie die door particulieren op de schietbaan of elders wordt verschoten wordt niet geregistreerd. Op basis van de Wet Vervoer Gevaarlijke Stoffen zijn er beperkingen gesteld aan de totale hoeveelheid munitie die door particulieren vervoerd mag worden; zij mogen maximaal 2.000 patronen per keer vervoeren.

Op grond van de Regeling en Circulaire Wapens en Munitie mogen particulieren maximaal 10.000 patronen, te onderscheiden in herlaadbare hulzen, slaghoedjes en kogelpunten, thuis opslaan. Daarnaast mogen zij maximaal drie kilo rookloos kruit of een kilo zwart kruit in hun bezit hebben.

Munitie mag gezamenlijk met vuurwapens in een kluis worden opgeslagen, maar wel moet er in de kluis sprake zijn van twee afzonderlijk af te sluiten compartimenten. De opslag van vuurwapens en munitie door particulieren wordt gecontroleerd door de afdeling Bijzondere Wetten van de regiokorpsen. Deze controles vinden plaats op basis van de Wet Wapens en Munitie met inachtneming van de formele kaders van hoofdstuk 5 van de Algemene Wet Bestuursrecht en niet op basis van het Wetboek van Strafrecht. Dit heeft als gevolg dat de betreffende afdeling uitsluitend met c.q. na verkregen toestemming van de bewoner op bepaalde plaatsen in de woning mag controleren, namelijk daar waar de kluis staat. Wanneer een sportschutter of jager aangeeft dat de controle hem of haar niet goed uitkomt, wordt er veelal een nieuwe afspraak gemaakt, wat de betreffende persoon de kans geeft eventuele criminele activiteiten te verhullen.

Diefstal van particulieren

Als gevolg van inbraken en andere vormen van diefstal kunnen patronen in het criminele milieu belanden. Respondenten geven aan dat het wel gebeurt dat er inbraken plaatsvinden bij particulieren waarbij over het algemeen zowel vuurwapens als munitie worden buitgemaakt die vervolgens in het criminele milieu belanden. Diefstal van munitie van particulieren lijkt echter geen grootschalig probleem. Toch is het over het algemeen zo dat in het geheel niet bekend is hoeveel munitie particulieren thuis hebben liggen waardoor bij een inbraak of andere vorm van diefstal onduidelijk blijft hoeveel munitie precies is buitgemaakt. Dat lijkt ook weinig prioriteit te hebben voor de politie; bij aangifte van een diefstal ligt de nadruk op de gestolen vuurwapens en *“maakt niemand zich druk over de munitie”*, aldus een respondent van de Politieacademie. Een bestuurslid van de NVBMB geeft aan dat er bij zijn weten zelden munitie wordt gestolen van verzamelaars; dat zou ook niet handig zijn aangezien zij vaak allemaal verschillende typen patronen bezitten.

Een sportschutter wijst, naast inbraken, op een andere manier waarop criminelen vuurwapens en munitie van particulieren kunnen bemachtigen, namelijk tijdens het vervoer van de wapens naar de schietvereniging en weer naar huis. Zo is het bij schietverenigingen niet altijd mogelijk voor de deur te parkeren en met het toenemen van de afstand tussen voertuig en vereniging

stijgt de kans op diefstal. Er zijn gedurende dit onderzoek geen diefstallen tijdens het particulier transport van vuurwapens en munitie bekend geworden.

Illegale verkoop door particulieren

Munitie kan in het criminele milieu belanden met medewerking van particulieren. Het merendeel van de respondenten van dit onderzoek is van mening dat de wijze waarop particulieren in ons land tegenwoordig worden gescreend voordat zij in het bezit kunnen komen van een verlof of akte beter is dan de wijze waarop dat in het verleden gebeurde. Er zouden minder dubieuze figuren in de legale schietsector actief zijn dan vroeger, aldus een wapenhandelaar. De respondenten verschillen echter van mening over de wijze waarop particulieren die reeds in het bezit zijn van een verlof worden gecontroleerd. Jaarlijks moeten aktes en verloven worden verlengd en wordt nagegaan of de betreffende verlof- en aktehouders geen antecedenten bijgeschreven hebben gekregen. Bij vrees voor misbruik wordt het document in opdracht van de korpsbeheerder ingenomen waarna men gaat uitzoeken in hoeverre die vrees terecht is. Verschillende respondenten zijn van mening dat deze controle in de praktijk niet al teveel voorstelt, bijvoorbeeld omdat het screenen op antecedenten niet voorkomt dat personen met een psychische stoornis in het bezit komen van een vuurwapen. Een deskundige van de Politieacademie geeft echter aan dat de Circulaire Wapens en Munitie een uitstekend kader biedt om bij een psychische stoornis in te grijpen en ook de geïnterviewde wapenhandelaar heeft een afwijkende mening. Laatstgenoemde heeft de indruk dat verloven en aktes wel eens te snel worden ingenomen. Korpsbeheerders beschikken over een grote mate van autonomie bij hun beslissing om een akte of verlof in te nemen en hij noemt de korpsbeheerder van Utrecht als voorbeeld van iemand die zijn bevoegdheid misbruikt om een kruistocht te voeren tegen alle vuurwapens in zijn regio.

Naast de twijfels die verschillende respondenten hebben bij de personen die op een akte of verlof staan vermeld, doet zich in de praktijk ook een probleem voor waar het gaat om de wapens die op een verlof staan vermeld. Op het moment dat een particulier een vuurwapen verkoopt of inlevert duurt het vaak lange tijd voordat dit administratief wordt bijgewerkt op zijn verlof of akte. In de tussentijd kan de betreffende schutter gewoon munitie blijven

aanschaffen voor een wapen dat hij feitelijk al niet meer in zijn bezit heeft. Dergelijke wapens worden wel aangeduid als *spookwapens*.

Ondanks de eisen die in Nederland worden gesteld aan personen die over een vuurwapen willen beschikken wordt een bepaalde groep sportschutters door de respondenten als meest waarschijnlijke bron van munitie voor criminelen gezien. Een respondent duidt deze groep aan als *“het lekkende leertje van de kraan”* en wijst specifiek naar de bewoners van bepaalde woonwagenvelden. Het beeld dat respondenten hebben van het kwaadwillende deel van de Nederlandse sportschutters is niet gebaseerd op opsporingsonderzoeken; in dergelijke onderzoeken wordt over het algemeen niet tot nauwelijks aandacht besteed aan de herkomst van munitie. Beeldbepalend zijn enerzijds de beperkingen in de Nederlandse wet- en regelgeving en de wijze waarop de Nederlandse politie invulling geeft aan haar controlerende taak en anderzijds de aard van de munitie die bij schietincidenten wordt aangetroffen. Verschillende respondenten merken op dat er voor particulieren geen valide reden is om 10.000 patronen in hun bezit te hebben. Een respondent, werkzaam bij de Politieacademie, zegt hierover: *“Een fanatieke sportschutter krijgt met moeite 3.000 patronen verschoten binnen twee maanden”*. Hij vindt het absurd dat in de Nederlandse wapenwetgeving aansluiting is gezocht bij de milieuwetgeving met als gevolg dat particulieren dergelijke grote hoeveelheden patronen op voorraad mogen hebben. In het verleden moest iemand die munitie wilde aanschaffen zich melden bij de politie. De politie hield vervolgens het aantal patronen dat de betreffende persoon wilde aanschaffen bij op een munitieregistratieaankoopkaart. De koper van munitie had twee documenten nodig; een bon tot aflevering en geleidebiljet. Met name de KNSA heeft kritiek geuit op de munitieregistraties door de politie en dan in het bijzonder op het feit dat de politie niets met deze registraties deed. In de nieuwe wet zijn de twee documenten samengevoegd in een verlof tot verkrijging. Wanneer iemand een bepaald vuurwapen op zijn verlof heeft staan mag hij de bij dat wapen behorende munitie aanschaffen. Deze aankopen worden niet meer door de politie geregistreerd. Daarmee is het toezicht in het vergunningstelsel weg. Zoals eerder beschreven worden munitieaankopen wel geregistreerd door wapenhandelaren, maar wordt informatie over aankopen bij verschillende handelaren niet gekoppeld en is er daarnaast geen enkele registratie van de

hoeveelheid munitie die door particulieren wordt verschoten. Een sportschutter merkt hierover op: *"Het is voor mij niet moeilijk per jaar 2.000 patronen achterover te drukken"*. Een andere respondent, politiefunctionaris en zelf voormalig sportschutter, schat zijn potentiële succes op het criminele pad nog groter in en stelt: *"Ik zou in een week wel 150 tot 200.000 patronen kunnen halen"*. Een wapenhandelaar waar ten tijde van dit onderzoek mee werd gesproken geeft aan dat hij per dag maximaal 10.000 patronen aan een bepaalde particulier verkoopt. Hij is zich ervan bewust dat de betreffende particulier slechts 2.000 patronen per keer mag vervoeren, maar is tevens van mening dat dit onder de eigen verantwoordelijkheid van die persoon valt.

Sportschutters kunnen niet alleen munitie aanschaffen via wapenhandelaren, ook schietverenigingen mogen munitie verkopen aan hun leden. Hierbij is het belangrijk op te merken dat zij hun leden ook munitie mogen verkopen voor wapens die de betreffende leden niet op hun verlot hebben staan. Leden van schietsportverenigingen mogen namelijk schieten met vuurwapens die in het bezit zijn van de vereniging, ook wapens die niet op hun verlot staan, en mogen daar munitie voor kopen. Zo geeft een van de geïnterviewde sportschutters aan een verlot te hebben voor een pistool, een Glock 17 om precies te zijn, maar ook wel eens met een geweer van zijn schietvereniging te schieten. Sportschutters kunnen de munitie die ze op de vereniging hebben gekocht, al dan niet bestemd voor het wapen waar zij een verlot voor hebben, in hun zak steken en mee naar huis nemen zonder dat iemand daar achterkomt. Zoals eerder in dit onderzoek reeds werd geconstateerd is er geen controle op het verschieten van munitie.

Hoewel de meeste respondenten de indruk hebben dat munitie via sportschutters in het criminele milieu terechtkomt, geeft een sportschutter in een interview aan dat hij vermoedt dat er meer munitie van verzamelaars weglekt naar het criminele milieu dan munitie van sportschutters. Ook een expert van de Politieacademie wijst op de lekmogelijkheden die zogenaamde ontheffinghouders voor het verzamelen van munitie hebben. Er zouden volgens de betreffende respondent meer eisen gesteld moeten worden aan verzamelaars dan aan sportschutters en in de praktijk is dat niet het geval. De politie is volgens hem momenteel niet in staat ontheffingsaanvragen te doorgronden. De bestuursleden van de NVBMB weerspreken dit beeld. Zij wijzen erop dat ook verzamelaars over een consent moeten beschikken bij het grensoverschrijdend

verkeer van munitie en geven aan dat verzamelaars lid moeten zijn van een bij de ECRA aangesloten vereniging en dat deze verenigingen al een adviserende rol hebben bij de aanvraag van een verlof tot verzamelen.

Herladers als bron van munitie

Het herladen van gebruikte patroonhulzen gebeurt niet alleen fabrieksmatig, een werkwijze die werd besproken in paragraaf 3.1. Het herladen van munitie is in Nederland, in tegenstelling tot andere landen, niet vergunningplichtig. Iedereen die formeel over een wapen mag beschikken, mag patronen herladen voor eigen gebruik of mag deze doorverkopen, op voorwaarde dat dit tegen kostprijs gebeurt. Een respondent, zelf herlader, schat in dat ongeveer tachtig procent van de sportschutters zelf hun munitie herlaadt. Wanneer iemand munitie wil herladen die niet onder zijn verlof valt, dan is het op basis van de Wet Wapens en Munitie mogelijk een algemene vergunning aan te vragen voor het herladen van munitie. Iemand met een dergelijke vergunning mag vervolgens alle kalibers munitie herladen. Het gebeurt wel dat er binnen verenigingen iemand wordt aangewezen als verenigingsherlader. Er bestaat bij de overheid geen zicht op wat deze mensen doen, aldus een expert van de Politieacademie.

De reden om munitie te herladen heeft met name te maken met de precisie van munitie; wanneer munitie goed is herladen dan kan er nauwkeuriger worden geschoten. Het is toegestaan om met herladen munitie te schieten tijdens wedstrijden. De reden om te herladen is niet zozeer financieel van aard. Er is zoveel munitie op de markt, onder andere dumpmunitie van defensie, dat sportschutters en dan in het bijzonder de recreanten onder hen eenvoudig aan betaalbare munitie kunnen komen, aldus een herlader.

Respondenten wijzen erop dat het herladen van munitie op zichzelf niet moeilijk is, maar het is wel heel nauwkeurig werk en vereist technische kennis en apparatuur. Een herlader merkt hierover op: *“Herladen vereist behoorlijk wat kennis. Wanneer je met je auto benzine tankt, dan kun je kiezen uit wel honderd soorten benzine en maakt het niet zoveel uit wat je erin gooit, de auto rijdt wel. Dat is anders bij het herladen van munitie. Dit is buitengewoon nauwkeurig werk, waarbij je rekening moet houden met zaken als het kaliber, het gewicht van de projectielen en de snelheid van verbranding van het kruit.*

Kruit voor geweren brandt traag, pistoolkruit brandt snel en bij gebruik van het verkeerde type kruit kun je ongelukken krijgen. In de praktijk gebeurt dat nog weleens". De betreffende respondent geeft aan dat het voor herladers van belang is de goede literatuur te lezen en te rade te gaan bij ervaren herladers. De apparatuur die nodig is om te kunnen herladen is legaal te verkrijgen via wapenhandelaren. Wanneer je over de benodigde kennis en apparatuur beschikt, is het samenstellen van patronen goed te doen. De herlader die in het kader van dit onderzoek is geïnterviewd merkt hierover op dat het vrij gemakkelijk is om bijvoorbeeld op militaire oefenterreinen hulzen op te rapen en hiervan munitie te maken. Hij zegt: *"Ik kan van een hand vol rotzooi munitie maken. Ik heb aan een losse flodder genoeg en kruit is vrij verkrijgbaar"*.

Er lijkt een verschil te bestaan tussen de mate waarin herladen munitie wordt aangetroffen in het criminele milieu in verschillende delen van ons land. Hierbij wordt opgemerkt dat de meeste mensen, waaronder veel politiefunctionarissen, niet in staat zijn herladen munitie als zodanig te herkennen. De experts waar in het kader van dit onderzoek mee is gesproken zijn dat naar eigen inschatting echter wel. Een vuurwapenexpert van Amsterdam-Amstelland geeft aan dat wanneer er bij inbeslagnames sprake is van een grote mix van patronen, er vaak herladen munitie wordt aangetroffen en ook een expert van de Politieacademie heeft de indruk dat er in het criminele milieu veel herladen munitie in omloop is. Experts in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden geven daarentegen aan vrijwel nooit herladen munitie aan te treffen. Een voormalig medewerker van het NFI en tevens munitieverzamelaar geeft aan dat hij in het verleden tijdens zijn werkzaamheden bij het NFI nooit herladen munitie is tegengekomen en een huidige medewerker van het NFI schat dat momenteel minder dan een procent van de munitie die wordt aangetroffen bij inbeslagnames herladen is.

3.4 Verwerving via grensoverschrijdende munitiestromen

In 2008 bleek uit een criminaliteitsbeeldanalyse van de Dienst Nationale Recherche van het Korps landelijke politiediensten dat in Nederland munitie over het algemeen in beslag wordt genomen gelijktijdig met de wapens waarvoor de munitie bestemd is. Er werden geen grote illegale

munitietransporten bekend. De omvang van de in beslag genomen partijen munitie varieerde van enkele tot enkele duizenden patronen, al ging het over het algemeen om relatief kleine hoeveelheden. Ook in relatie tot Nederland leek de kleinschalige *ant-trade* de meest voorkomende smokkelmethode te zijn, al werd hierbij opgemerkt dat de hoeveelheid beschikbare informatie en de kwaliteit daarvan zeer beperkt was (Dienst Nationale Recherche, 2008).

Het beeld dat in 2008 bestond bij de Dienst Nationale Recherche wordt deels bevestigd door de bevindingen van dit onderzoek. De meeste respondenten hebben de indruk dat er geen grootschalige smokkel van munitie plaatsvindt vanuit het buitenland naar Nederland. Wel valt op dat met name de respondenten die *niet* werkzaam zijn bij de politie veronderstellen dat munitie overwegend via grensoverschrijdende stromen in het Nederlandse criminele milieu terechtkomt, terwijl politiefunctionarissen, of zij nu in dienst zijn van een korps of van de Politieacademie, binnenlandse kanalen als belangrijkste bron van munitie voor criminelen aanwijzen.

Voor zover er grensoverschrijdende smokkel plaatsvindt, worden er verschillende bronlanden en smokkelwijzen genoemd. Een vuurwapenexpert uit de regio Amsterdam-Amstelland wijst erop dat er in het verleden partijen munitie vanuit voormalig Joegoslavië werden gesmokkeld door criminele groepen die hun basis in die regio hadden. Ook toen ging het niet om heel grote hoeveelheden munitie, maar meestal om een paar duizend stuks. De munitie werd over het algemeen in combinatie met partijen vuurwapens gesmokkeld, waarbij het zo was dat wanneer er grote partijen vuurwapens werden gesmokkeld, de hoeveelheid meegesmokkelde patronen ook groter was. Zijn collega's uit de regio Rotterdam-Rijnmond merken op dat het ten tijde van de oorlogen op de Balkan moeilijker was om als Nederlandse crimineel aan munitie te komen dan tegenwoordig al blijft dit afhankelijk van de hoeveelheid geld en de contacten die je als crimineel hebt. Ook zij vermoeden dat munitie via dezelfde lijnen naar ons land wordt gesmokkeld als vuurwapens en ook zij hebben de indruk dat dergelijke smokkel kleinschalig van karakter is. Zij kennen geen criminelen die in staat zijn uitsluitend door middel van de smokkel van munitie in hun levensonderhoud te voorzien. De illegale smokkel van munitie ten behoeve van het criminele milieu lijkt geen criminele activiteit die wordt gedomineerd door de georganiseerde misdaad.

Vermoedelijk komt munitie door middel van grijze marktprocessen in criminele handen terecht. Particulieren mogen munitie kopen bij buitenlandse wapenhandelaren. Zij mogen maximaal 1.000 patronen grensoverschrijdend vervoeren en hebben daarvoor een consent nodig, tenzij zij kunnen aantonen dat zij onderweg zijn naar een sportactiviteit, dan zijn zij namelijk vrijgesteld van de verplichting tot het hebben van een consent. Bij een aantal respondenten bestaat het vermoeden dat het zonder verlof of jachttakte niet zo moeilijk is om munitie aan te schaffen bij legale handelaren in het buitenland. Hierbij worden legale handelaren in Tsjechië en Frankrijk expliciet genoemd. Ook is het zo dat bepaalde soorten munitie vrij verkrijgbaar zijn in de ons omringende landen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan jachtmunitie in België. Verschillende respondenten verdenken particulieren ervan om via legale wapenhandelaren munitie naar Nederland te halen met een crimineel oogmerk. Als gevolg van het ontbreken van grenscontroles binnen de Europese Unie lopen zij weinig risico. Particulieren kunnen fysiek munitie aanschaffen bij wapenhandelaren in het buitenland en deze naar Nederland vervoeren, al dan niet met verkeerde bedoelingen, maar ook kunnen zij gebruik maken van het internet. Een expert van de Politieacademie wijst op het gevaar van de aanschaf van munitie door particulieren via het internet. De mate waarin en de wijze waarop dit in de praktijk gebeurt en er daadwerkelijk via internet gekochte munitie in het criminele milieu belandt, is bij de Nederlandse politie onbekend. Het rechtstreeks aanschaffen van munitie bij buitenlandse munitiefabrikanten door particulieren gebeurde in het verleden wel, maar tegenwoordig niet meer, aldus de herlader waarmee in het kader van dit onderzoek werd gesproken. Bij de grijze marktprocessen lijkt het te gaan om kleine hoeveelheden munitie en zijn kenmerken waarneembaar van wat eerder werd aangeduid als *ant-trade*.

Een wapenhandelaar veronderstelt dat het met name leden van de georganiseerde misdaad zullen zijn die hun munitie uit het buitenland halen, terwijl kruimeldieven gebruik zullen maken van binnenlandse stromen. Andere respondenten maken dit onderscheid in typen criminelen niet.

3.5 Transport & opslag

Verschillende respondenten, met name diegenen die werkzaam zijn bij de politie, wijzen op risico's die gepaard gaan met de wijze waarop het legale

transport van vuurwapens en munitie in de praktijk plaatsvindt. Deze risico's zouden ertoe kunnen leiden dat munitie in verkeerde handen terechtkomt. Wanneer vuurwapens en munitie worden geïmporteerd dan vindt het transport veelal via het reguliere goederenvervoer plaats, in het bijzonder met vrachtwagens van bezorgdiensten als TNT of DHL. Vaak worden de goederen onderweg nog opgeslagen en overgeladen en zowel bij het afleveren van goederen als bij de opslag onderweg gebeurt het dat vuurwapens en munitie kwijt raken dan wel gestolen worden. Bij diefstal keert de verzekering uit dus er is voor de leverancier geen prikkel om deze werkwijze te veranderen. De afnemer krijgt over het algemeen gewoon een nieuw vuurwapen of een nieuwe partij munitie. Een respondent, werkzaam bij de Politieacademie, noemt twee praktijkvoorbeelden waaruit blijkt dat de vervoersketen met betrekking tot munitie niet goed is geregeld. Het eerste voorbeeld betreft een vrachtwagen met oplegger van een transportbedrijf waarin munitie wordt vervoerd. Een achter de oplegger rijdende automobilist ziet dat er telkens een aantal patronen uit de vrachtwagen rollen. Het blijkt te gaan om een partij munitie waarvan een doos is opengescheurd. De vrachtwagen is niet goed gesloten, vandaar dat de munitie eruit kan vallen. Bij nadere controle blijkt er geen enkel document bij de lading te zitten. Een tweede voorbeeld betreft een partij munitie besteld in de Verenigde Staten. Een bezorgdienst brengt de munitie naar het besteladres, maar treft de geadresseerde niet thuis. De chauffeur zet het doosje met munitie onder de struiken en gooit een briefje in de brievenbus met de mededeling waar de munitie te vinden is. Pas 's avonds wordt de munitie daar door de verlofhouder aangetroffen.

De wapenhandelaar die in het kader van dit onderzoek is geïnterviewd schat de risico's die gepaard gaan met het transport van vuurwapens en munitie minder groot in. Hij is van mening dat er voor het transport van munitie geen aanscherping van wet- en regelgeving nodig is; dat is een te zwaar middel voor relatief weinig risico. Hij heeft de indruk dat er andere wegen zijn om illegaal aan munitie te komen, wegen die gemakkelijker zijn en meer voor de hand liggen. De wapenhandelaar wijst erop dat het transport van munitie via speciale transporteurs gaat die een classificatie hebben om explosieve goederen te vervoeren. Wanneer je als wapenhandelaar niet op de verpakking van vuurwapens en munitie vermeldt wat erin zit is het risico dat er iets misgaat volgens hem nihil. Uiteraard moet op de vrachtbrieven wel vermeld staan wat

er in pakketten zit. Wat volgens de betreffende wapenhandelaar goed werkt bij het transport van vuurwapens in het bijzonder is het afzonderlijk versturen van de onderdelen van de wapens.

3.6 Verkoop & overdracht

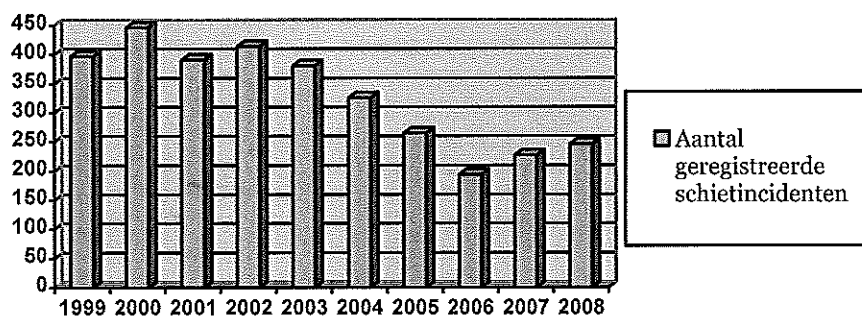
De wijze waarop en locatie waar de daadwerkelijke verkoop en overdracht van munitie naar het criminele milieu plaatsvinden, zijn in dit onderzoek niet bekend geworden. Door experts van de politie Haaglanden wordt aangegeven dat men sterk de indruk heeft dat de handel in munitie een overwegend lokaal karakter heeft. De overige interviews leveren geen beeld op van het karakter van verkoop en overdracht. Wel is er tot op zekere hoogte een beeld ontstaan van de beschikbaarheid en prijs van munitie in het criminele milieu. Een respondent van de Politieacademie geeft aan dat het opvallend is dat vanuit het criminele milieu wordt aangegeven dat het moeilijk is om aan munitie te komen. De schaarste van munitie zou volgens hem onder andere blijken uit het feit dat een wapen zonder munitie zo'n 250 euro kost, terwijl voor eenzelfde wapen met twee houders munitie al gauw 1.200 euro wordt gerekend. Toch heeft de betreffende respondent de indruk dat er niet werkelijk sprake is van schaarste van munitie. Volgens hem is het aannemelijk dat de leveranciers van wapens en munitie aan criminelen de prijs opschroeven en doen alsof het moeilijk is om aan munitie te komen teneinde hogere winsten te verkrijgen. Ook een andere respondent, werkzaam bij de regiopolitie Amsterdam-Amstelland, wijst op hoge winstmarges op munitie in het criminele circuit. Er zou daar wel 2,5 tot 3 euro worden betaald voor een patroon waar een sportschutter gemiddeld zo'n 30 eurocent voor betaalt. Een dergelijke winstmarge zou het voor sportschutters aantrekkelijk maken om munitie door te verkopen. Bij respondenten bestaat het vermoeden dat munitie tegen meerprijs bij vuurwapens wordt geleverd. Criminele handelaren lijken over het algemeen geen grote partijen munitie op voorraad te hebben. Er bestaat hier geen afzetmarkt voor; waar sportschutters en jagers, maar bijvoorbeeld ook gewapende rebellen, een constante en omvangrijke aanvoer van munitie nodig hebben, hebben criminelen over het algemeen genoeg aan enkele stuks munitie. Het aantal schietincidenten waarbij grote hoeveelheden patronen worden verschoten is tenslotte beperkt. Een wapenhandelaar die in het kader van dit onderzoek werd geïnterviewd

veronderstelt dat een deel van de criminelen niet eens munitie in hun vuurwapen doet uit zelfbehoud; wanneer je iemand neerschiet riskeer je tenslotte een lange gevangenisstraf en een vuurwapen alleen werkt vaak afdoende in bedreigingssituaties. Wat voor vuurwapens geldt, lijkt voor wat betreft het gebruik door criminelen ook voor munitie te gelden; het is een duurzaam product.

3.7 Bezit & gebruik

Het NFI registreert in de LVKH ongeveer 60 tot 65 procent van het totale aantal schietincidenten dat in Nederland plaatsvindt.⁴ Het aantal schietincidenten dat in de LVKH is opgenomen vertoont een schommelend verloop en neemt, na een daling in de periode 2002-2006, toe sinds 2007. Wanneer we kijken naar de aard van de schietincidenten, dan blijkt dat in 2008 bijna 60 procent van de incidenten wordt gecategoriseerd als “schieten op”, gevolgd door de categorieën “vernietiging” (22%), “dodelijk” (12%) en “aantreffen” (9%). De meeste schietincidenten die worden aangemeld bij het NFI hebben plaatsgevonden in achtereenvolgens de politieregio’s Rotterdam-Rijnmond, Amsterdam-Amstelland en Haaglanden (NFI, 2005).

Tabel 3.2 Aantal schietincidenten per jaar

Bron: NFI, 2009.

⁴ Van de resterende 35 tot 40 procent bestaat geen uitgebreide registratie. Het NFI verwacht dat de in de tabellen genoemde percentages ook gelden voor dit niet geregistreerde deel van de schietincidenten.

Ook de aard van de munitie die bij schietincidenten wordt aangetroffen is inzichtelijk te maken met behulp van de LVKH. Het kaliber 9 mm Parabellum is al jarenlang het kaliber dat het meest frequent wordt aangetroffen bij schietincidenten, gevolgd door de 7,65 mm Browning, de 6,35 mm Browning en de 9 mm kort. De merken die veruit het meest worden gebruikt zijn Sellier & Bellot, Fiocchi, Geco en Magtech (CBC). In mindere mate dan pistoolmunitie treft men in het criminele milieu revolvermunitie aan. De aard van deze munitie is eveneens gelijk aan wat gangbaar is in de schietsport. Het gaat hierbij overwegend om de kalibers .357 Magnum en .38 Special. Jachtmunitie treft men weinig aan in het criminele milieu en wanneer dat gebeurt dan is dat overwegend in combinatie met afgezaagde hagelgeweren. De verklaring voor het beperkte gebruik van dergelijke wapens is dat handvuurwapens (pistolen, revolvers) makkelijker te vervoeren zijn en daarbij zouden handvuurwapens makkelijk te verkrijgen zijn, aldus een expert van de Politieacademie.

Tabel 3.3 Aanbod per kaliber⁵

Kaliber	2004		2005		2006		2007		2008	
9 mm Parabellum	126	40%	114	38%	83	38%	109	42%	105	39%
7,65 mm Browning	59	19%	44	15%	42	19%	40	16%	50	18%
6,35 mm Browning	43	14%	55	18%	35	16%	30	12%	38	14%
9 mm kort	18	6%	15	5%	18	8%	17	7%	19	7%
.38/.357 Magnum	15	5%	19	6%	8	4%	17	7%	11	4%
7,62 mm Tokarev	12	4%	10	3%	8	4%	7	3%	7	3%
.45 ACP	14	4%	8	3%	9	4%	8	3%	5	2%
9 mm P.A. knal	8	3%	8	3%	3	1%	10	4%	12	4%
.22 Long (Rifle)	7	2%	10	3%	2	1%	7	3%	12	4%
8 mm Knal	4	1%	3	1%	6	3%	5	2%	6	2%
.30 Carbine	1	0%	8	3%	1	0%	2	1%	0	0%
7,62x39 mm	1	0%	3	1%	0	0%	0	0%	0	0%
.40 S&W	4	1%	1	0%	1	0%	0	0%	1	0%
Kaliber 12	0	0%	0	0%	2	1%	0	0%	0	0%
9mm Makarov	0	0%	0	0%	1	0%	1	0%	2	1%
.44 Magnum	0	0%	0	0%	1	0%	1	0%	0	0%
9x21	0	0%	1	0%	0	0%	0	0%	0	0%
.30-30 Win	0	0%	1	0%	0	0%	0	0%	0	0%
.223 Remington	1	0%	0	0%	0	0%	1	0%	0	0%
.338 Browning	0	0%	0	0%	0	0%	1	0%	0	0%
.32	0	0%	0	0%	0	0%	1	0%	0	0%
.22 Magnum	1	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	0%
7x64	2	1%	0	0%	0	0%	0	0%	1	0%
Onbekend	2	1%	0	0%	0	0%	0	0%	1	0%
Totaal	318	100%	300	100%	220	100%	257	100%	271	100%

Bron: NFI, 2009.

Met behulp van de volgende tabel wordt inzicht gegeven in de merken vuurwapens die mogelijk zijn gebruikt bij schietincidenten. Hierbij worden de merken vuurwapens gerelateerd aan de kalibers van de munitie die is aangetroffen. Het beeld dat uit de cijfers naar voren komt, komt overeen met

⁵ De totalen zijn gebaseerd op het aantal gebruikte vuurwapens en zijn daardoor iets hoger dan het aantal schietzaken; gemiddeld worden er 1,12 wapens per schietzaak gebruikt.

het beeld dat op basis van de interviews is ontstaan; in het criminele milieu wordt overwegend gebruik gemaakt van pistolen, waarbij met name de Glock erg in trek lijkt, en dus van munitie geschikt voor dergelijke handvuurwapens. De Tanfoglio GT-28 en de BBM 315 Auto zijn van origine alarm- of gaspistolen waarmee 8 mm knalpatronen worden verschoten, maar die zijn omgebouwd tot scherp schietende wapens waar kaliber 6,35 mm Browning mee kan worden verschoten. Met name in de regio Rotterdam-Rijnmond wordt frequent gebruik gemaakt van dergelijke omgebouwde alarmpistolen. Van 6,35 mm munitie wordt in de Nederlandse schietsport geen gebruik gemaakt. Dergelijke munitie is in ons land alleen legaal voorhanden bij munitieverzamelaars en dus niet bij verlof- of jachtakehouders. Waarschijnlijk wordt deze munitie vanuit België, Spanje, Portugal en Frankrijk meegesmokkeld en bijgeleverd bij de omgebouwde wapens.

Tabel 3.4 Mogelijk gebruikte vuurwapens

Wapen	Kaliber	2004		2005		2006		2007		2008	
Glock	9 mm Parabellum	23	7%	22	7%	22	10%	23	9%	36	13%
Tanfoglio GT-28	6,35 mm Browning	20	6%	25	8%	7	3%	13	5%	9	3%
FN	7,65 mm Browning	15	5%	8	3%	11	5%	7	3%	9	3%
BBM 315 Auto	6,35 mm Browning	?	?	14	5%	8	4%	3	1%	9	3%
TT-33 of M57	7,62 mm Tokarev	12	4%	10	3%	8	4%	7	3%	7	3%
Zastava M70	7,65 mm Browning	5	2%	3	1%	7	3%	4	2%	7	3%
Beretta 9000S	9 mm Parabellum	6	2%	9	3%	6	3%	3	1%	6	2%
UZI	9 mm Parabellum	?	?	2	1%	5	2%	2	1%	6	2%
S&W	.38/.357	?	?	11	4%	4	2%	8	3%	5	2%
Skorpion	7,65 mm Browning	5	2%	6	2%	2	1%	3	1%	5	2%
Zastava 99	9 mm Parabellum	9	3%	4	1%	1	0%	3	1%	2	1%
CZ 75/85	9 mm Parabellum	11	4%	5	2%	3	1%	2	1%	2	1%
Zastava M70 / M88	9 mm Parabellum	7	2%	4	1%	5	2%	2	1%	2	1%
HS 95 / 2000	9 mm Parabellum	12	4%	11	4%	7	3%	3	1%	1	0%
Overig	Divers	193	61%	166	55%	124	57%	174	67%	165	61%
Totaal		318	100%	300	100%	220	100%	257	100%	271	100%

Bron: NFI, 2009.

Er worden door de politie over het algemeen geen grote partijen munitie in beslag genomen; het gaat veelal om een gevuld magazijn en hooguit nog een

doosje waarin zich (veelal verschillende) merken munitie bevinden. Voor wat betreft de aard van de munitie die in beslag wordt genomen valt op dat er veelal sprake is van wat wordt aangeduid als *streetload*; criminelen gebruiken de munitie die maar voor handen is en combineren verschillende merken. Medewerkers van de politieregio Rotterdam-Rijnmond geven aan dat zij bij zo'n 20 tot 30 procent van de schietincidenten en inbeslagnames *streetload* aantreffen, al zien zij tegenwoordig vaker dan in het verleden dat criminelen over slechts één merk munitie beschikken. De situatie zoals geschetst door een medewerker van de regio Amsterdam-Amstelland lijkt enigszins af te wijken van het algemene beeld. In deze regio treft men bij tussenhandelaren wel een allegaartje van munitie aan, maar bij de uiteindelijke bezitters niet.

3.8 Resumé

Productie

In het Nederlandse criminele milieu wordt vrijwel uitsluitend munitie aangetroffen die legaal is geproduceerd door buitenlandse munitiefabrikanten. Nederland kent geen legale munitieproductie en illegale productielijnen zijn hier dus niet mogelijk. In dit onderzoek zijn geen aanwijzingen verkregen dat buitenlandse munitiefabrikanten er illegale productielijnen op nahouden waarvan de eindproducten in ons land terechtkomen.

Verwerving

In onderstaande tabellen is getracht op basis van de in dit onderzoek verkregen informatie inzichtelijk te maken hoe waarschijnlijk het is dat verschillende kanalen worden gebruikt om munitie naar het criminele milieu te sluizen en wat de mate is waarin dat vermoedelijk gebeurt. Hierbij is geprobeerd recht te doen aan de verschillen in opvattingen tussen de respondenten, opvattingen die soms haaks op elkaar blijken te staan, met name waar het gaat om de betrokkenheid van verlof- en aktehouders bij het wegvloeien van munitie naar het criminele milieu en de vermeende omvang van illegale grensoverschrijdende munitiestromen.

Tabel 3.5 Verwerving van munitie via binnenlandse kanalen

Binnenlandse stromen	
Overheid als bron	
Diefstal uit voorraden leger en politie (ook: corruptie)	<i>Zeker, maar incidenteel en kleine hoeveelheden</i>
Sector als bron	
Diefstal van legale wapenhandelaren of schietverenigingen	<i>Waarschijnlijk, maar incidenteel</i>
Aanschaf via legale wapenhandelaren of schietverenigingen door gebruik te maken van zwakke of ontbrekende controles	<i>Waarschijnlijk, op relatief grote schaal, maar geen indicatie voor bewuste medewerking sector</i>
Illegale verkoop door wapenhandelaren of schietverenigingen	<i>Onwaarschijnlijk</i>
Particulieren als bron	
Diefstal van particulieren bij inbraken	<i>Zeker, maar op kleine schaal</i>
Illegale verkoop door particulieren	<i>Waarschijnlijk, op relatief grote schaal</i>
Illegaal gebruik door particulieren	<i>Zeker, maar incidenteel</i>
Herladen van patronen	<i>Zeker, maar op kleine schaal en afhankelijk van regio</i>

Tabel 3.6 Verwerving van munitie via grensoverschrijdende kanalen

Grensoverschrijdende stromen	
Kleinschalige smokkel van munitie verkregen in buurlanden door criminelen dan wel criminele netwerken (<i>ant-trade</i>)	<i>Waarschijnlijk, maar op kleine schaal in combinatie met vuurwapens</i>
Politiek gemotiveerde illegale leveranties door overheden of vertegenwoordigers daarvan	<i>Onwaarschijnlijk in relatie tot het criminele milieu</i>
Grensoverschrijdende grijze marktprocessen	<i>Waarschijnlijk op kleine schaal</i>
Grensoverschrijdende zwarte marktprocessen	<i>Onwaarschijnlijk</i>

Transport & opslag

Het vervoer van munitie die legaal naar ons land wordt geïmporteerd vindt plaats via het reguliere goederenvervoer, onder andere over de weg in vrachtwagens van bezorgdiensten. Dit vervoer en de tussentijdse opslag blijkt niet altijd op een manier te gebeuren die gezien de aard van het product als zorgvuldig en wenselijk wordt gezien.

Verkoop & overdracht

Er lijkt voor wat betreft de verkoop van munitie in het criminele milieu een soort schijnschaarste gecreëerd te worden; de winstmarges op munitie zijn relatief groot, terwijl bij experts de indruk bestaat dat er wel degelijk voldoende munitie in omloop is. Er zijn in Nederland geen criminele munitiehandelaren bekend die over grote voorraden beschikken. Munitie blijkt een duurzaam goed waardoor de afzetmarkt beperkt is.

Bezit & gebruik

In het criminele milieu zijn dezelfde kalibers en munitiemerken in omloop als in het legale milieu. De kalibers 9 mm Parabellum, 7,65 mm Browning en 6,35 mm Browning zijn het meest populair en voor wat betreft de merken springt Sellier & Bellot eruit. De criminele eindgebruikers maken het meest gebruik van pistoolmunitie en blijken slechts kleine hoeveelheden munitie in hun bezit te hebben.

HOOFDSTUK 4 DE AANPAK

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe criminelen in Nederland erin kunnen slagen munitie in hun bezit te krijgen zonder dat zij daarbij worden gehinderd door politie en justitie en wordt vervolgens getracht een antwoord te formuleren op de volgende onderzoeksvraag:

Op welke wijze kan worden voorkomen dan wel bestreden dat criminelen in het bezit komen van munitie?

4.1 Knelpunten

Op basis van de informatie die in dit onderzoek is verkregen is het moeilijk om een nauwkeurig beeld te schetsen van de wijze waarop munitie terechtkomt in het criminele milieu en van de mate waarin verschillende kanalen worden benut. Wel is duidelijk geworden dat de huidige wet- en regelgeving ten aanzien van de aanschaf, het bezit, transport en gebruik van munitie en in het bijzonder ook de wijze waarop de wetten en regels in ons land worden gehandhaafd geen sluitend systeem bieden dat voorkomt dat munitie in verkeerde handen valt. In deze paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken, knelpunten die tot gevolg kunnen hebben dat munitie in criminele handen terechtkomt. Achtereenvolgens komen de zwakke schakels in het legale logistieke proces en het gebrek aan inzicht en inzet bij politie en justitie aan de orde.

4.1.1 Zwakke schakels in het legale logistieke proces

Wanneer we kijken naar de werkwijzen die criminelen in ons land hanteren om munitie in handen te krijgen dan lijken zowel binnenlandse als grensoverschrijdende kanalen van belang. Wat daarbij opvalt, is de rol die particulieren die in het bezit zijn van een verlof of akte *kunnen* vervullen in het wegsluizen van munitie naar het criminele milieu. Particulieren, of dit nu sportschutters, jagers of verzamelaars zijn, kunnen in de praktijk ongehinderd een onbeperkte hoeveelheid munitie aanschaffen. Dergelijke aankopen worden

niet gecontroleerd en het feitelijk gebruik van munitie wordt niet eens geregistreerd, laat staan gecontroleerd. Daar komt nog bij dat particulieren niet alleen soorten munitie kunnen aanschaffen waarvoor zij expliciet wettelijk toestemming hebben, maar ook soorten munitie waarvoor dit niet het geval is. Denk hierbij aan munitie die wordt aangeschaft om met verenigingswapens te schieten die niet op iemands verlof staan en munitie die kan worden aangeschaft voor zogenaamde spookwapens. Ook kunnen kwaadwillende particulieren een rol spelen in het grensoverschrijdend verkeer van munitie naar het Nederlandse criminele milieu. Zo kunnen zij in het buitenland bij wapenhandelaren munitie aanschaffen met het oogmerk deze door te sluizen naar criminelen. Niet alle buitenlandse wapenhandelaren lijken evenveel belang te hechten aan de aanwezigheid en het controleren van de benodigde documenten en grenscontroles ontbreken binnen de Europese Unie. Mogelijk speelt ook het internet een rol in deze grensoverschrijdende stromen.

Daarnaast lijkt er, zij het op relatief kleine schaal, sprake te zijn van grensoverschrijdende illegale munitiestromen waarin georganiseerde criminele verbanden een rol spelen. Ook zij zullen hun handelswaar vermoedelijk op illegale wijze onttrekken aan legale bronnen, zoals wapenhandelaren en militaire munitiedepots, en ook zij profiteren van ontbrekende grenscontroles. Het ontbreken van opsporingsonderzoeken naar dergelijke illegale activiteiten maakt het echter onmogelijk hier een meer concreet beeld van te schetsen.

Een ander knelpunt in het criminaliteitsscript is gelegen in de fase van het transport en de opslag van munitie die legaal naar en door Nederland wordt vervoerd. Het transport van munitie via het reguliere goederenvervoer is een zwakke schakel in het logistieke proces die door criminelen benut kan worden om munitie te onttrekken aan het reguliere verkeer. Hetzelfde geldt overigens ook voor vuurwapens.

4.1.2 Inzicht & inzet

In de praktijk blijken politie en justitie een goed beeld te hebben van wie er in ons land legaal over een vuurwapen beschikken en welke vuurwapens er legaal in omloop zijn. Er is een uitgebreid wettelijk kader waarin staat beschreven wie een vuurwapen mag bezitten en vervolgens wordt geregistreerd welke

vuurwapens door de betreffende personen worden aangeschaft. Hoewel deze registraties niet altijd actueel zijn en de controles van vuurwapebezitters minder frequent dan door de wetgever beoogd plaatsvinden, lijkt het zicht bij politie en justitie op de legale vuurwapebezitter en zijn wapen(s) beter dan het zicht op de hoeveelheid munitie waarover hij beschikt. Wapenhandelaren registreren onder meer hun verkoop van munitie en leveren deze gegevens aan bij de politie, maar de gegevens uit de registers van afzonderlijke wapenhandelaren worden niet gekoppeld waardoor niet inzichtelijk is hoeveel munitie een verlof- of aktehouder aanschaft. Daarnaast wordt in het geheel niet geregistreerd hoeveel munitie door verlof- en aktehouders wordt verschoten waardoor niemand weet hoeveel munitie in handen is van de betreffende personen. Een dergelijk slechte informatiepositie ten aanzien van legale munitievoorraden van particulieren kan het wegsluizen van munitie naar het criminele milieu in de hand werken.

Controles van verlof- en aktehouders zijn in handen van de afdelingen Bijzondere Wetten van de regiokorpsen. In de praktijk blijken deze controles met wisselende frequentie, maar niet frequent genoeg, plaats te vinden, aldus de personen die zijn geraadpleegd in het kader van dit onderzoek. Zij schrijven dit toe aan een capaciteitsprobleem bij de politie en constateren dat munitie een onderschoven kindje is in de aanpak van de vuurwapeproblematiek; er wordt nauwelijks prioriteit aan toegekend. Verder wijzen verschillende respondenten, zowel politiefunctionarissen als particulieren die aan controles onderhevig zijn, op een gebrek aan kennis en deskundigheid bij de politie ten aanzien van munitie. Bij de controles ligt de nadruk op de aanwezige vuurwapens. De controlerende ambtenaren hebben waar het munitie aangaat lang niet altijd verstand van zaken. Een verzamelaar merkt hierover op: *“Als je iets wilt verbergen, dan kan dat”*. Ook de houding van de controlerende ambtenaren zou te wensen overlaten; soms is deze geïnteresseerd, wat als prettig wordt beoordeeld, soms wordt deze als ronduit vijandig ervaren.

Wat in dit onderzoek opviel was dat de experts, al dan niet werkzaam bij de politie, verschillen in het beeld dat zij hebben van de wettelijke bepalingen betreffende de aantallen patronen die mogen worden aangeschaft en vervoerd. Met stelligheid werden er ten aanzien van de maximale hoeveelheid munitie die door een verlof- of aktehouder mag worden aangeschaft aantallen genoemd variërend van 2.000, 10.000 tot een onbepaalde hoeveelheid patronen. Voor

wat betreft het maximum aantal te vervoeren patronen werd gesproken over 2.000, 5.000 dan wel 10.000 patronen.

De Nederlandse overheid voert een restrictief beleid ten opzichte van het bezit van vuurwapens; het bezit van vuurwapens door burgers is in principe verboden. Een wapenhandelaar verwoordt het als volgt: *“De overheid geeft modelburgers een uitzondering op de regel dat burgers geen vuurwapens mogen hebben”*. Des te verwonderlijker is het dat een deel van de controlerende verantwoordelijkheid is neergelegd bij individuele burgers zelf. Sportschutters mogen onderling munitie uitwisselen, verzamelaars ruilen patronen met elkaar en herladers mogen munitie herladen voor derden. Voorwaarde daarbij is wel dat de verstreckende partij het verlot controleert van de persoon die de munitie ontvangt en dat er wordt nagegaan of die persoon wel over de betreffende munitie mag beschikken. Hoewel hier vertrouwen in het eigen systeem uitspreekt, in ons land beschikken uitsluitend modelburgers over vuurwapens en munitie, leidt dit naast de tekortschietende registratie van en controle op de aanschaf en het bezit van munitie tot een verdere vertroebeling van het zicht dat bestaat op het legale bezit van munitie en het eventuele wegsluizen van munitie van het legale naar het illegale circuit door particulieren.

4.2 Aanpak

In deze paragraaf wordt ingegaan op de vraag hoe voorkomen dan wel bestreden kan worden dat munitie in verkeerde handen terechtkomt.

4.2.1 Naar een beter inzicht in het handelen van verlot- en aktehouders

Het verbeteren van de informatiehuishouding van de Nederlandse politie ten aanzien van legale en illegale munitiestromen is een eerste voorwaarde wil men de ernst van het probleem kunnen vaststellen en het probleem kunnen voorkomen dan wel bestrijden. In hun onderzoek naar het gebruik van munitie door criminelen benadrukken Tita en anderen het belang van inzicht in de verkoop van munitie aan particulieren. Zij zeggen hierover (2006, p.309): *“(...) there is reason to believe that targeting retail ammunition sales will in fact*

impact levels of firearm injury. (...) If it is true that for many criminals ammunition is scarce then effective screening procedures or transaction record keeping for ammunition purchases at retail outlets could be used to good effect in reducing an important supply line of ammunition". Er zijn in dit onderzoek geen aanwijzingen verkregen dat vandaag de dag legale wapenhandelaars in Nederland munitie wegsluizen naar het criminele milieu. Er is wel gebleken dat de aanschaf van munitie door particulieren bij de wapenhandelaar een zwakke schakel vormt in de legale wapenhandel. In Nederland wordt de aankoop van munitie door verlof- en aktehouders geregistreerd door de wapenhandelaar en wordt daarbij het verlof of de akte van de betreffende personen gecontroleerd. Uit voorgaande is echter gebleken dat deze registraties vervolgens nauwelijks een gevolg krijgen. De NVW is momenteel bezig met het ontwikkelen van een applicatie voor de eigen branche waarmee de administratie van wapenhandelaars geautomatiseerd kan worden en de politie dagelijks informatie kan ontvangen van wapenhandelaars over de in- en verkoop van vuurwapens en munitie. Mogelijk wordt dit registratiesysteem volgende jaar opgenomen in de nieuwe Circulaire Wapens en Munitie. Er zou aan het gebruik van het systeem, bijvoorbeeld in combinatie met een verplicht lidmaatschap van de Vereniging voor de Wapenhandel, een certificering voor wapenhandelaars gekoppeld kunnen worden om de integriteit van de sector verder te waarborgen. Wanneer het systeem wordt ingevoerd, zou dit ook gevolgen moeten hebben voor de controle en handhaving door de verantwoordelijke instanties. Meervoudige aankopen kunnen makkelijker worden herleid tot de verantwoordelijke verlof- of aktehouder waarmee het inzicht in munitievoorraden bij particulieren vergroot en er meer gericht kan worden gecontroleerd door de afdelingen Bijzondere Wetten. Daarvoor moet dan wel voldoende capaciteit worden vrijgemaakt en moet de deskundigheid bij controlerende ambtenaren op het gebied van munitie worden vergroot. In dat laatste zou de Politieacademie een belangrijke rol kunnen vervullen.

Verschillende respondenten pleiten ervoor het zicht op de verkoop van munitie te vergroten door de verkoop te beperken tot de zogenaamde erkenninghouder, de wapenhandelaar. Zij zien de verkoop via schietverenigingen als een potentieel risico, omdat het het zicht op de aard en omvang van de legale munitieverkoop vertroebelt. Wel wijst een

wapenhandelaar op het gevaar dat verlof- en aktehouders dan rechtstreeks munitie gaan importeren. Andere respondenten pleiten er juist voor de rechtstreekse verkoop van munitie door wapenhandelaren aan particulieren in te perken door de verkoop uitsluitend via schietverenigingen te laten verlopen die dan vervolgens ook zouden moeten registreren hoeveel munitie wordt verschoten. Het inzichtelijk maken van de hoeveelheid munitie die wordt verschoten door verlof- en aktehouders lijkt de meeste respondenten echter een kansloze exercitie. Een respondent merkt op dat schietverenigingen een soort statiegeldsysteem zouden kunnen hanteren voor hulzen, maar verwierpt vervolgens zijn eigen idee, omdat het in de praktijk niet controleerbaar zou zijn.

4.2.2 Naar een beter inzicht in de herkomst van munitie

In voorgaande paragraaf is beschreven hoe door politie en justitie beter zicht verkregen kan worden op het handelen van individuele verlof- en aktehouders en op legale munitiestromen. Verschillende respondenten spreken zich uit over maatregelen die de herkomst van munitie betreffen. Het gaat dan om maatregelen die ertoe moeten leiden dat inzichtelijk wordt waar munitie die wordt aangetroffen in het criminele milieu vandaan komt, een proces dat wel wordt aangeduid met termen als *marking*, *tracking* en *tracing*.

Dreyfus benadrukt in zijn onderzoek naar munitie het belang van het aanbrengen van merktekens in of op munitie. Hij zegt daarover onder meer (2006, p.194): *“The expectation is that ammunition marking will provide the federal police and the justice system with a powerful tool to enable them quickly to identify and punish those state agents responsible for diverting ammunition to criminal outfits or for not taking the necessary security measures to prevent the theft and diversion of ammunition”*. Dreyfus wijst expliciet naar de rol die overheidsfunctionarissen kunnen vervullen bij het wegsluizen van munitie naar criminelen. In dit onderzoek is gebleken dat het in Nederland incidenteel gebeurt dat munitie via politiefunctionarissen of defensiepersoneel in verkeerde handen terechtkomt. Soms spelen zij daarbij een actieve rol, soms ook is er sprake van onachtzaamheid met als gevolg diefstal. De respondenten die in dit onderzoek spreken over het merken van munitie met als doel de herkomst te achterhalen richten zich daarbij meer op het inzichtelijk

krijgen van de producenten en erkenninghouders die munitie in handen hebben gehad die opduikt in het criminele milieu. Vuurwapenexperts van de politie Rotterdam-Rijnmond wijzen erop dat munitie in het criminele milieu getraceerd zou kunnen worden door het aanbrengen van forensische markers (chemisch DNA) in het kruit. Dit gebeurt momenteel bijvoorbeeld ook bij explosieven en bij de Action Effect munitie die wordt gebruikt door de Nederlandse politie. Probleem is echter dat je munitiefabrikanten niet snel enthousiast zult krijgen voor dit plan, het dient tenslotte geen commercieel belang, een mening die ook wordt onderschreven door een vuurwapenexpert van de regio Amsterdam-Amstelland. Munitie kan in het kader van forensisch onderzoek worden afgepoetst op DNA om te achterhalen wie de betreffende munitie in handen heeft gehad, al gebeurt dat in de praktijk meestal niet. Een deskundige van het NFI wijst op een aantal andere mogelijkheden om ook nu al sporenonderzoek op munitie te doen. Zo kunnen bodemstempels worden bekeken evenals beschadigingen op de hulzen die worden aangetroffen bij schietincidenten. Ook met de bestuursleden van de NVBMB is gesproken over sporenonderzoek op munitie. Zij zien zelf weinig in het aanbrengen van aparte nummers op of forensisch materiaal in patronen door fabrikanten. Zij merken op dat ongemerkte munitie tegenwoordig nauwelijks bestaat. Munitie wordt overwegend legaal geproduceerd en verhandeld voordat het in criminele handen terechtkomt. Er is momenteel al zoveel munitie in omloop en het met terugwerkende kracht registreren van allerlei nummers heeft in hun ogen weinig zin.

4.2.3 Een grensoverschrijdend perspectief: noodzakelijk, maar ver weg

“The regional harmonization of laws and practices, as well as the adequate, efficient, and timely exchange of intelligence and police information, will be key to achieving a reduction in transfers of ammunition to criminals in the years to come” (Dreyfus, 2006, p.195).

Zowel voor een beter inzicht in legale en illegale munitiestromen als voor een betere aanpak van personen of groepen die munitie in verkeerde handen doen belanden is het nodig grensoverschrijdend te denken en te werken. De munitie

die in het Nederlandse criminele milieu voorhanden is, is legaal geproduceerd in het buitenland, aangezien Nederland geen legale en (vermoedelijk) ook geen illegale productie van munitie kent. Op enig moment zal munitie die in ons land in omloop is dus op legale dan wel illegale wijze de Nederlandse grens gepasseerd zijn. Een vuurwapenexpert van de politie Amsterdam-Amstelland is van mening dat er voor wat betreft de aanpak van de illegale handel in munitie niet ingestoken zou moeten worden op de individuele sportschutter. Er zou een Europese controle moeten komen op producenten van munitie, een mening die andere respondenten onderschrijven. Door gebrek aan controles ontstaan er mogelijkheden om munitie zwart te wassen. Wel zijn de meeste respondenten sceptisch over de bereidheid om internationaal samen te werken bij politiekorpsen en munitiefabrikanten ten aanzien van dit thema. Voor politiediensten heeft het onderwerp te weinig prioriteit, voor fabrikanten dient het geen commercieel belang.

4.3 Resumé

Munitie kan in de eerste plaats in het criminele milieu terechtkomen als gevolg van zwakke schakels in het legale logistieke proces. Zwak zijn in het bijzonder de schakel tussen de erkenninghouder en verlof- of aktehouder, het transport en de (tussentijdse) opslag van munitie van fabrikant naar uiteindelijk de verlof- of aktehouder en alle schakels die daartussen zitten en grensoverschrijdende aankopen door particulieren, fysiek dan wel via internet. Daarnaast kan munitie in verkeerde handen terechtkomen omdat het inzicht en de feitelijke inzet van politie en justitie tekortschieten. Er bestaat geen sluitend overzicht van de hoeveelheden patronen die bij particulieren in bezit zijn, de frequentie van controles op het bezit van munitie is laag, de kennis van munitie en relevante wetgeving schieten tekort en de verantwoordelijkheid voor zelfcontrole die bij particulieren is neergelegd brengt risico's met zich mee.

Bovenstaande knelpunten kunnen deels worden ondervangen door het implementeren van het nieuwe administratiesysteem voor de wapenhandel zoals dat momenteel wordt ontwikkeld. Dit zal echter wel moeten gebeuren in combinatie met een meer intensieve inzet van politiepersoneel en een vergroting van de deskundigheid van het betreffende personeel. Daarnaast zou het aantal verkooppunten voor munitie beperkt kunnen worden tot uitsluitend de

erkenninghouders en zouden de mogelijkheden die politiekorpsen hebben voor sporenonderzoek op munitie beter benut kunnen worden. Idealiter zou er een Europese aanpak voor munitie tot stand moeten komen waarin naast politieinstanties ook munitieproducenten participeren. Een dergelijke gezamenlijke aanpak lijkt echter nog ver weg.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIES

1. De huidige wet- en regelgeving ten aanzien van de aanschaf, het bezit, transport en gebruik van munitie en in het bijzonder de wijze waarop de wetten en regels in ons land worden gehandhaafd bieden *geen* sluitend systeem dat voorkomt dat munitie in verkeerde handen valt.
2. De illegale handel in munitie in relatie tot ons land lijkt een kleinschalig probleem, maar vormt een buitengewoon aantrekkelijke criminele activiteit voor kwaadwillende verlof- en aktehouders door hoge winstmarges en een beperkt risico op ontdekking; verlof- en aktehouders hebben vrij spel bij het wegsluizen van munitie vanuit het legale naar het illegale milieu.
3. Het legale transport en de (tussentijdse) opslag van munitie gebeurt momenteel niet op een manier die gezien de aard van het product als zorgvuldig en wenselijk moet worden beschouwd.
4. De vraag naar munitie op de Nederlandse criminele markt lijkt te klein om door de georganiseerde misdaad als aantrekkelijke criminele activiteit te worden aangemerkt.
5. In het criminele milieu zijn dezelfde kalibers en munitiemerken in omloop als in het legale milieu. Er wordt overwegend gebruik gemaakt van pistoolmunitie van de kalibers 9 mm Parabellum, 7,65 mm Browning en 6,35 mm Browning. Het Tsjechische Sellier & Bellot is het meest populaire merk.
6. Criminelen blijken slechts kleine hoeveelheden munitie in hun bezit te hebben en kiezen voor munitie die het makkelijkst te verkrijgen is.
7. De kennis, het inzicht en de prioriteitsstelling van de Nederlandse politie ten aanzien van legale en illegale munitiestromen laat te wensen over.

8. Aangrijpingspunten bij het voorkomen en bestrijden dat munitie in het criminele milieu terechtkomt zijn gelegen in het implementeren van een nieuw registratiesysteem voor de wapenhandel, het beter benutten van forensische mogelijkheden om de herkomst van munitie te achterhalen door de politie, de inzet van meer en meer deskundige controlerende ambtenaren, het beperken van het aantal verkooppunten voor munitie en een Europese aanpak.

LITERATUUR

Akkerman, M. & F. Slijper, *Analyse Nederlandse wapenexportvergunningen 2007*, Amsterdam: Campagne tegen Wapenhandel, 2008.

Anders, H, *Ammunition: the fuel of conflict*, Oxfam Briefing Note, 2006.

Bevan, J. & S. Pézard, Basic Characteristics of Ammunition: From Handguns to MANPADS, in: S. Pézard & H. Anders, *Targetting Ammunition*, Genève: Small Arms Survey, 2006, pp.17-45.

Bourne, M. & I. Berkol, Deadly Diversions: Illicit Transfers of Ammunition for Small Arms and Light Weapons, in: S. Pézard & H. Anders, *Targetting Ammunition*, Genève: Small Arms Survey, 2006, pp.99-131.

Dienst Nationale Recherche, *De illegale handel in vuurwapens en explosieven; deelrapport Criminaliteitsbeeld 2007*, Woerden: Korps landelijke politiediensten, 2008.

Dienst Nationale Recherche, *Vuurwapens en explosieven; deelrapport Criminaliteitsbeeld 2005*, Driebergen: Korps landelijke politiediensten, 2006.

Dreyfus, P., Crime and Ammunition Procurement: The Case of Brazil, in: S. Pézard & H. Anders, *Targetting Ammunition*, Genève: Small Arms Survey, 2006, pp.172-203.

Eklom, P., Organised Crime and the Conjunction of Criminal Opportunity Framework, in: A. Edwards and P. Gill (eds.), *Transnational Organised Crime: Perspectives on global security*. London: Routledge, pp. 241-263, 2003.

Laycock, G., *Launching Crime Science*, Jill Dando Institute of Crime Science, University College London, november 2003.

Morselli, C. & J. Roy, *Brokerage qualifications in Ringing Operations*, School

of Criminology, Université de Montréal, november 2006.

Nederlands Forensisch Instituut, *Landelijke Verzameling / Drugfire, Jaarverslag 2004*, Den Haag: Nederlands Forensisch Instituut, 2005.

Nieuwbeerta, P. & G. Leistra, *Dodelijk geweld. Moord en doodslag in Nederland*, Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2007.

Ranzijn, E., *Munitie in het Illegale Circuit en de Schietsportsector*, Amsterdam: Vrije Universiteit, 2006.

Small Arms Survey, *Small Arms Survey 2009: Shadows of War*, Genève: Small Arms Survey, 2009.

Spapens, A.C. & M.Y. Bruinsma, *Vuurwapens gezocht. Vuurwapengebruik, -bezit en -handel in Nederland, 1998-2000*, Tilburg: IVA, 2002.

Tita, G.E., A.A. Braga, G. Ridgeway en G.L. Pierce, The criminal purchase of firearm ammunition, in: *Injury Prevention*, jrg.12(5), pp.308-311.

Vries, M.S. de, *De handel in omgebouwde gas- en alarmwapens vanuit een Criminaliteitskundig perspectief*, Apeldoorn: Politieacademie, 2008.

Vries, M.S. de, De Nederlandse aanpak van de illegale vuurwapenhandel, in: *Justitiële verkenningen*, jrg. 34(4), 2008, pp.76-88.

Zee, S. van der & H. Ham, *Vijf jaar Vuurwapendatasysteem. Een terugblik*, Zoetermeer: KLPD-DNRI, 2006.

BIJLAGE RESPONDENTEN

Naam	Organisatie/ deskundigheid	Datum interview
Frans Welkamp	Politieacademie	25-08-2009
Rob Hermesen	NFI	22-09-2009
Ben Nederpel Daniël Ooms	Politie Haaglanden	22-09-2009
Hans Waaijer	Politie Amsterdam-Amstelland	26-10-2009
Jan Leenhouts	Politieacademie	
Onno Jager	Herlader, munitieverzamelaar, wapenverzamelaar, jager en voormalig sportschutter	09-11-2009
NN	Sportschutter	09-11-2009
Niels Klein Herman Spijkers	Politie Rotterdam-Rijnmond	23-11-2009
Toon Moeskops	Politieacademie	14-12-2009
Evert van Rhee	Wapenhandelaar en bestuurslid NVW	15-12-2009
Gerben Klein Baltink Emile de Nijs Bik Walter van Vliet	Bestuursleden NVBMB en sportschutters	07-01-2010